

หนังสือ

พิธีคำไหว้พระธาตุช่อแฮ

ตำนานพระธาตุช่อแฮ

ห้องขจร
294.308
พ171ห

— แล —

๒ สำนึก องค์สำคัญ

▲ รวบรวมโดย ▲

พระบุญเลิศ อุดกตมโน

△ สำนักวิปัสสนากรรมฐานพระธาตุช่อแฮ △

2/บ.

๒๙๔.๓๐๘
พ. ๑๗๑๕

สำนักงานสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ พระโขนง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๗๕ ๑๐/๑๐/๕๕

วิธคำไหว้พระธาตุ

(กราบลง ๓ ครั้ง) วา...อรหังสมิมา สัมพุทโธ
ภควา พุทธังภวันตัง อภิวาเทมิ (กราบลง ๑ ครั้ง)

สวากขาโต ภควตาธมโม ธมฺมํนํมัสสุสามิ

(กราบลง ๑ ครั้ง)

สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สงฺฆังนมนามิ

(กราบลง ๑ ครั้ง)

โกเสยยะ ธชัคค บัพฺพเต มะโนรัมเม พุทธ
เกสา ธาตุโย โลกะมัสสะ อหังวันทามิ สัพพะทาอหัง

วันทามิสีระสา อหังวันทามิธาตุโย (กราบลง ๑ ครั้ง)

วันทามิภันเต สพุพฺังอุปราชังขมณเ ภันเดบยา

กตังปัญฺณัง สามินา อนโมทิตัพฺพัง สามินากตฺ์ปัญฺ

มัยหํทาตัพฺพิ สาธุ สาธุ อนโมทามิ (กราบลง ๓ ครั้ง)

- จบ -

หมายเหตุ ท่านที่อยู่ทางบ้าน กราบไหว้ก็ได้ ประคุดัง
องค์พระธาตุตั้งวางมถอยอยู่ตรงหน้าของท่านเอง

๘

1066๕๓

84737

A 1๕๒๐๑๖

คำนำ

หนังสือตำนานพระธาตุช่อแฮ ที่ข้าพเจ้าได้
จัดพิมพ์ขึ้น มา ใน เล่มนี้ ข้าพเจ้า ได้รับความ
สงเคราะห์จากท่านพระครูรัตนคุณารักษ์ อุปัชฌาย์
ตำบลป่าแดง พระเดชพระคุณท่านได้ปรีกษาข้าพเจ้า
ว่าทุก ๆ ปีในงานเทศกาลสงกรานต์พระธาตุช่อแฮ มี
หนังสือตำนานพระธาตุวางไว้ต้อนรับพุทธศาสนิกชน
ผู้มานมัสการพระธาตุได้อ่านและศึกษาเสมอ ส่วน
ใน พ.ศ. 2504 นี้ หนังสือจะไม่ต้อนรับผู้มาจาก
ทิศทั้งหลาย ที่พิมพ์ครั้งก่อนซึ่งเรียบเรียงโดย พระ
เดชพระคุณท่านเจ้าคุณภาค ๕ หมดไปแล้ว นอก
จากจะจัดพิมพ์ขึ้นนอกเท่านั้น

ข้าพเจ้าจึงขอรับหน้าที่จากพระเดชพระคุณ
ท่าน เพื่อจะได้เรียบเรียงรวบรวมหนังสือเล่มนี้มา
หนังสือตำนานพระธาตุที่พิมพ์ขึ้นมาในครั้งนั้นข้าพเจ้า
ได้เรียบเรียงมาจากฉบับที่พิมพ์ครั้งก่อน และเรียบ
เรียงมาจากต้นตำนานฉบับเดิมอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ถก
ต้องตามตำนานเดิม มีทั้งคำไหว้พระธาตุอยู่ในเล่มนี้

ข.

ยังไม่เท่านั้น ข้าพเจ้าได้จัดสรรนำเอาเรื่อง
สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาของเราในสมัยพุทธ
กาลและปัจจุบันนี้ จัดเพิ่มเติมไว้ในเล่มนี้อีกด้วย
เพื่อต้องการให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษากัน และ
ปฏิบัติตามแนวทางนั้น ๆ ของธรรมในเล่มนี้ ฉะนั้น
ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายไม่ควรจะให้หนังสือเล่ม
นี้ได้ขาดมือ ควรถือคติมือไปอ่านในบ้านเมื่อมี
โอกาสว่าง

เงินค่าไรรายได้ส่วนนี้ เพื่อเอาบำรุงพระพุทธ
ศาสนา สร้างสำนักวิปัสสนากรรมฐานต่อไป อีก
อย่างหนึ่งข้อความใดในเรื่องของฉบับนี้ ขาดตกบก
พร่องประการใดขอท่านผู้รู้จงยกยให้ข้าพเจ้าด้วย.

พระบุญเลิศ อุกกธมฺโม

2 มกราคม 2504

ตำนานพระธาตุข่อยแอ

เทวาคีเทวี่ สุกตี่ นมิตัว อมมณฺช สงมณฺช
วรทกฺขิณฺณชฺช ขวากฺขามิโกสยิ ธชคฺคปพฺพคฺค ธาตุติธาร
พลเทวารณฺฐนคฺค

ข้าพเจ้าขอน้อมนมัสการ พระอรหันต์สัมมา
สัมพุทธเจ้าผู้เป็นเทวดา ยิ่งกว่าเทวดาทั้ง ๓ จำพวก
คือ สมมติ เทวดาหนึ่ง อุปปตฺติ เทวดาหนึ่ง วิสฺสุทฺธิ
เทวดาหนึ่ง สุกตี่ ชื่อว่า สุกตี่ เพราะถึงแล้วซึ่งฐาน
อันยิ่งคือ อมตพระนิพพาน และขอนมัสการพระ
นวลโลกุตตรธรรม เจ้า ๘ ประการ กับทั้งพระปริยัติ-
ธรรมหนึ่งรวมเป็น ๑๐ และพระอริยสงฆ์ สมมติสงฆ์
ผู้เป็นทักขิณัยบุคคล กวรับของทักขิณาของสัตว์ใน
โลกาผู้ยากจนในบัดนี้

ทณฺจกคฺคถาวพฺพรณฺณ ซึ่งคอยนมัสการว่าพระธาตุ
ข่อยแอณน อนมฺไมเมืองแพว อันทรงไว้ซึ่งพระธาตุของ
พระพุทฺธเจ้า อันค้งอยู่ในเมือง พลนคฺค* ซึ่งเป็นอาณาจักร
แห่งนพ บวรเรียงใหม่ คำเพนในเนื้อความว่า เมื่อ

๑. ในปัจจุบัน เรียกว่า “เมืองแพว”

พระดำมดัมพทเจ้าของเราได้ตรัสรู้ พระสัพพัญญู ต
 ญาณแล้วได้ ๕ พรรษา จึงได้ไปสถิตดำรงาณพระอิริยา
 บทอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร อันนายอนาถบิณฑิก
 มหาเศรษฐีสร้างถวายในเมืองสาวัตถี ลำดับนั้น ในคณ
 วนหนึ่งพระศาสดาทรงบรรทมอยู่ในพระคันชกุฏ ได้ทรง
 ราชังว่า “ เดียวอายุของเราถึง ๖๐ พรรษาเข้ามา
 แล้ว คือไปเมื่ออายุเราครบ ๘๐ พรรษาเมื่อไร เราจะได้
 ได้ปรินิพพานเมื่อใด เมื่อเรามีชนมายุน้อยนักเช่นนี้ เรา
 ควรจะอธิษฐานชาติให้เป็น ๓ ส่วน ให้เทวดา และมนุษย์
 ทั้งหลายแจกแบ่งกัน เขาไปได้มีสักการกราบไหว้บูชา
 เหมือนเราตถาคตยังมีชีวิตอยู่ ตั้งสอนสัตว์โลกดังนี้ แด
 เพราะเหตุเรามีชนมายุนี้ สัตว์ทั้งหลายยังมีหนี้ใคร่ทว
 ธิถึงกัน เพราะฉะนั้นเราจะอธิษฐานชาติของเราให้ย่อย
 แด ให้ชาติเหล่านั้นไปสถิตอยู่ในที่สมควร ดังเช่นพระ
 พุทธเจ้าทั้งหลายทุก ๆ พระองค์ทำกันมาแล้วในกาลก่อน
 ซึ่งปรินิพพานไปแล้ว ได้ทรงกระทำมาแล้วทุกประการ
 ได้คำนึงดังนี้แล้ว

ครั้นเมื่อออกพรรษาแล้ว จึงออกเดินทางเคื่อน
 เกียงเหนือแรม ๓ ค่ำ มีพระอรหันต์ ๓ องค์ออกติดตาม

ไปด้วย คือมีพระโอรส, พระอนุชา และพระรัตนเถระ^๕
 และพระอาณาทอมเป็น ๔ องค์ และมีพระราชองค์
 หนึ่งเสวยราชอยู่ในเมืองกุสินาราเป็นผู้ติดตามอุปฐากและ
 ถูไม่ให้, รองเท้าของพระพุทธเจ้าตามเสด็จไป พระพุทธ
 เจ้าเสด็จออกตั้งสอนสัตว์โลก ไปตามบ้านน้อยเมืองใหญ่
 เป็นคันทาในเมืองกุสินารา แล้วเสด็จไปเมืองกุลา ผ่าน
 เมืองแก้ว ไปเมืองลังกา ไปเมืองสวนคราด ไปเมืองจัน
 หลวง ไปเมืองวิเทหะ ไปเมืองอ้อ ไปเมืองธอ ไปเมือง
 เชน ไปเมืองคาค (ไทยว่าเมืองพะยาก) แล้วเสด็จไป
 ประทับที่คตยเวธเมืองเชียงแสน ไปเมืองเชียงรายไปเมือง
 พระยา ไปเมืองนคร ไปเมืองน่าน แล้วถึงเมืองแพรว
 ได้มาประทับอยู่ ณ ที่นั้นไม่คันทาหนึ่ง อันมีคันทาและกิ่ง
 ก้านสาขากิ่งใบงามยิ่งนัก นามกิ่งนี้ เรียกกันว่าคันทอง
 แด^๖ อันตั้งอยู่บนม่อนคอยลูกเล็ก ๆ และมีคันทามากใหญ่

๓. ทักกล่าวข้อ ๓ รูปนี้ด้วยขอท่านผู้จริงพิจารณา
 เพราะผู้เขียน ๆ ตามค่านานเดิมและเขียนตามที่มาแล้ว
 พิมพ์มาแล้วครั้งก่อน ๒. ไทยเรียกไม้สะแก พนมเมืองเชียง
 ใหม่เรียกไม้แพ้ง.

คันหนึ่ง ใหญ่ ๙ กาม่อ สูง ๒๐ วา มัดกกัดกักระงาม
 หนัก ยืนทนเคียงคู่กันอยู่กับต้นไม้จอมแค ไม่ห่างกัน
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ถัดจากถนน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำ ยมุนท
 ไทยเรียกว่า แม่นายม ห่างกันได้ ๕ พันวา (๕๐๐๐ วา)
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ณ ที่นั้นมณฑลจะมีหญิงชื่อว่า อ้ายคอม เขาได้เห็นพระ
 พุทธเจ้าเสด็จประทับ ณ ที่นั้น มณฑลจะอ้ายคอมจึงมี
 ความยินดีมาก จึงเข้ามากราบไหว้ ถวายทานกับพระพุทธ
 เจ้า พระพุทธเจ้าจึงถามแก่มณฑลว่า “ หนักหนา ๕๕
 ใหญ่โตมาก ” มณฑลจะตอบว่า “ หนักหนา ถ้ามคิด
 ได้ได้รับประทานย้อมเป็นบาวัน ” พระพุทธเจ้าจึงตอบ
 ว่า “ เมื่อถึงหน้าท่านจงไปเฝ้ามาเถิด เราจะเสวย ”
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 มณฑลจะจึงชวนเขาตบหนึ่ง (ทะตายนึ่ง) เขาเข้า
 ถวายพร้อมทั้งปันและพล พระองค์ทรงรับและเสวยหนัก
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 หนัก หนักหนาจนกลดมน้ำกลดนมหวานยิ่งนัก จึงตรัส
 ว่า หนักหนาหวานมาก ไม่นับเหมือนท่านว่าเคย เหตุไร
 ท่านจึงกล่าวว่ามีหนัก ” แล้วจึงตั้งหนักนั้นให้มณฑล
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 รับประทาน มณฑลจะกล่าวว่าหวานยิ่งนักไม่นับเลย ทั้ง
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 หนักเพราะด้วยอานุภาพของพระพุทธองค์ มณฑลจะ

อัศจรรย์จึงทอดถามว่า “เจ้าคุณจากบ้านเมืองไหนมา ๕๕
 พระพุทธเจ้าจึงตรัสตอบว่า ท่านไม่รู้จักเราหรือ พระพุทธ
 เจ้าจึงได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้ดู ๕๖
 ขุนฉวีได้เห็นดังนั้น
 จึงมีความปลื้มใจมาก จึงกราบลง พร้อมถืบกถ้ำว่า
 ท่านผู้นี้เป็นพระพุทธเจ้าแน่แล้ว ๕๗
 จึงรีบตั้งให้ภริยาของ
 ตนไปนำเอาข้าวโภชนาหารและอาสนะที่ประทับ เมื่อภริยา
 นำเอาสิ่งเหล่านั้นมาถึงแล้ว ขุนฉวีจึงอาราธนาพระพุทธ
 เจ้านั่งบนอาสนะ แล้วถวายอาหาร เมื่อพระพุทธเจ้าทรง
 รับประทานอาหารแล้วจึงอนุโมทนาถวายพร แล้วจึงรับ
 ตั้งว่าสถายณะตนเป็นทรมยคณิก ๕๘
 หมากคณนเมอบนคค
 โทนได้รบประทานด้วยยอมเป็นบ้านักถ่นไป ๕๙
 ในอนาคค
 ข้างหน้า เมืองจักได้ชื่อว่า “เมืองแพร์” ๖๐
 ดังนี้

ส่วนพระอรหันต์ ๖๑
 พร้อมทั้งพระยาเมืองกสินารรา
 ที่ตามอุปฐาก ๖๒
 จึงกราบทูลแด่พระพุทธเจ้าว่า “สถาน
 ๖๓
 ณ ที่เหมาะ สมควรจะตั้งค้ำถ่านา แล้วจึงทูลพระพุทธ
 เจ้าขอให้พระองค์ทรงประทานพระธาตุให้ พระองค์จึงยก
 พระหัตถ์ข้างขวาขึ้นตบพระเค็มรหิบบเอาพระเกศาเส้นหนึ่ง
 มอมให้ ๖๔
 พระอรหันต์และพระยาทรงน้อมรับเอาพระเกศา
 นั้น แล้วมอมให้แก่ขุนฉวีอ้ายค้อม ๖๕
 ขุนฉวีจึงยินดีนัก

มาบรรจบ ไว้ในทันที” พระองค์จึงทำนายต่อไปว่า
 ด่านนั้น ค่อยไปก็เป็นเมืองใหญ่ ได้นามว่า เมืองแพร่
 เพราะเหตุที่เรามานั่งอยู่ใต้ต้นหมากนั้นแล้ว”

ครั้นเมื่อทำนายแล้ว ก็เสด็จไปเมืองท่าสอย
 เมืองท่าทราย แล้วเสด็จตั้งภูมิลาน้อยเมืองใหญ่
 ต่างๆ ด้วยหมายสถานที่จะบรรจุพระธาตุ แล้วก็
 เสด็จกลับไปยังพระเชตะวันมหาวิหาร สุขสำราญสัน
 กาลสมควรแล้วก็เข้าสู่พระนิพพาน

นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว นาน
 ได้ประมาณ ๒๐๘ ปี ยังมีพระบรมกษัตริย์องค์หนึ่ง
 ทรงพระนามว่า “พระเจ้าธรรมาโคกราช หรือพระ
 เจ้าอโศก” พร้อมกับพระยามหากษัตริย์ทั้งหลายใน
 สากลชมพูทวีป ร่วมใจกันก่อเจดีย์ขึ้นถึง ๘๔,๐๐๐
 หลัง แล้วจึงอาราธนาพระพุทธเจ้าเป็นเจ้าอรหันต์ทั้งหลาย
 มาประชุมกันทำบุญ พระบรมราชาโคกราชจึงรับสั่ง
 ให้นายช่างเงินช่างทองช่างแก้วทั้งหลาย ให้ทำรูป
 พรตเงิน ทอง แก้ว ให้เป็นโกศเงิน โกศทอง โกศ
 แก้วแล้ว เชิญพระบรมธาตุบรรจุลงในโกศทั้งหลาย
 เหล่านั้น กระทำมหรสพทำบุญฉลอง เป็นการใหญ่

โคมโหฬารถึง ๗ วัน ๗ คืน เป็นที่เร่ร่อนลี้ภัยไป
 ในไตรโลก ครั้นแล้วพระเจ้าอโศกและพระอรหันต์
 ทั้งหลายจึงพร้อมใจกันอธิษฐานว่า “ ครั้นเมื่อพระ
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ เคยเสด็จ
 ไปยังถิ่นฐานบ้านเมืองหลายแห่ง แล้วได้ทรงกำหนด
 กฎหมายสถานที่บรรจุพระธาตุไว้ เพราะฉะนั้นจึงขอ
 เชิญพระธาตุไปสถิตอยู่ ณ สถานที่นั้น ๆ เกิด ” เมื่อ
 จบคำอธิษฐานเช่นนั้นแล้ว พระธาตุจึงทำปฏิหาริย์
 เสด็จไปเองทางบนอากาศเวหาไปตั้งอยู่ ณ ที่นั้น ๆ
 ทุกแห่ง พระอรหันต์เจ้าทั้งหลายจึงได้อัญเชิญบรม
 ธาตุของพระพุทธเจ้าที่ยังคงเหลืออยู่นั้น ได้เอาบรรจุ
 ลงในเจดีย์ ๘๔,๐๐๐ หลัง แล้วจึงอาราธนาบอกกล่าว
 แก่พวกเทพยดาทั้งหลายให้ช่วยกันปกปักรักษาพระ
 ธาตุของพระพุทธเจ้าขัณณิรันดร ของอายุพุทธศาสนา
 ๕,๐๐๐ พระพรรษา

ส่วนพระบรมธาตุที่เสด็จมาด้วยทางอากาศ
 นั้น ได้มาตั้งอยู่ในเมืองเหล่านั้น ๒๒ แห่ง คือเมือง
 หริภุญชัย ๑ คอยปลาไม้ตายเมืองกรอง ๑ คอยค่าน
 ชัย ๑ คอยถ้ำคด ๑ ในเมืองเชิง ๑ ในคอย

เต่า ๑ ในคอบหลังเขียงราย ๑ ในคอบบึงกว่าว
 เรียง ๑ ในแม่บางเงี้ยว ๑ ในคอบชะเรียงทางน้ำ ๑
 ในคอบแม่คี่เมืองจันทร์ ๑ ในบ้านเดิมเมืองบน ๑
 ในคอบพาเหียงนคร ๑ ในคอบโกสียะธวัชคัคบรรพต
 เมืองพลนคร (เมืองแพร่) ๑ ฯลฯ พระอรหันต์เจ้า
 ทั้งหลายได้ปริกษาสนทนากันว่า ศาสนาของพระสัม
 มาสัมพุทธเจ้าของเราจะไปเจริญรุ่งเรืองอยู่ตามมัจ
 จันตประเทศ จะไม่ตั้งอยู่ในโสฬสมหานครน (ประ
 เทศอินเดีย) พระบรมธาตุเจดีย์องค์หนึ่งไปตั้งอยู่ใน
 พลนคร บนยอดคอบโกสียะธวัชคัคบรรพต ทางทิศ
 ควันออกของแม่น้ำยมุนี ห่างกันประมาณ ๔๐๐๐ วา
 และห่างจากเมืองหริภุญชัยประมาณ ๑๑ โยชน์ ๓ กา
 วุต นับเป็นมาได้ ๔๘,๐๐๐วา

กล่าวถึง เมื่อทำการบรรจุบรมธาตุของพระ
 พุทธเจ้าวันนั้น ที่คอบโกสียะธวัชคัคบรรพตนั้น มี
 พระอรหันต์ ๑ องค์ และมีพระยา ๕ องค์ เป็นผู้
 อุปถัมภ์ ได้บรรจุพระธาตุออกข้างซ้ายของพระพุทธ
 เจ้าไว้ ณ ที่นั้น และมีพระยา ๕ องค์นั้น ได้ประชุม
 ตกตงกันช่วยรักษาพระธาตุ จึงตั้งฐานที่บ้อยูกันคนละ

แห่ง ๆ เป็น ๕ แห่งคือ เวียงทะหง ๑ เวียงกอน ๑
 เวียงเวียง ๑ เวียงกว้างนอน ๑ เวียงวา ๑ พระยาทั้ง
 ๕ องค์ จึงได้ประชุมตกลงกันสละทรัพย์เงินทอง
 ของตนเป็นอันมาก รับสั่งให้นายช่างทองหลายช่วยกัน
 หล่ออิฐเงินอิฐทองคำเป็นอันมาก พระอรหันต์เจ้าทั้ง
 ๕ พระยาประชาชนช่วยกันขุดดินลงลึกได้ ๕ วา ๓
 ศอก จึงนำเอาอิฐเงินทองลงมาก่อนพอสมควรแล้ว
 จึงเอาอิฐทองคำก่อทับลงไปอีกที สูงขึ้นพอประมาณ
 แล้วจึงก่อแท่นทองคำแท่นหนึ่ง สูง ๗ ศอก ใ้บน
 อิฐเงินอิฐทองนั้น ประดับแท่นให้วิจิตรไปด้วยแก้ว
 ๗ ประการงดงามแพรวพราว พระยาจึงรับสั่งให้นาย
 ช่างหล่อรูปสิงห์ทองหนึ่งตัว สูง ๗ ศอก ตั้งไว้บน
 แท่นทองคำนั้น แล้วจึงเอาโกศแก้ว ที่บรรจุพระธาตุ
 เอาลงบรรจุไว้ในท้องสิงห์ทองนั้น แล้วจึงเอาอิฐทอง
 ก่อหุ้มรอบตัวสิงห์ ให้ข้างในเป็นอูโมง แล้วจึง
 เอาอิฐเงิน ก่อทับลงไปข้างบนหลังสิงห์ทองอีก
 ๒ ศอก ตรงใจกลางหลังสิงห์ทองนั้น แล้วจึง
 เอาแท่งหินและก้อนกรวด ก่อทับกันลงไปเป็นชั้นๆ
 จนแนบสนิทกันดี สูง ๗ ศอก แล้วเอาดินเข้าทับ
 ถมขึ้นมาให้เรียบเสมอกันกับผิวแผ่นดิน เรียบร้อย
 แล้วจึงเอาไม้คันทนหนึ่งข้อไม้งามมาปลูกไว้ข้างบน เป็น

เครื่องหมาย ตรงใจกลางหลังสิ่งใดที่ตัวนั้นเรียบร้อย
แล้ว พระอรหันต์ ๗ องค์กับพระยา ๕ องค์ พร้อม
ทั้งเทพดาทั้งหลาย กระทำสักการะบูชาบำเพ็ญบุญ
กุศลตลอดอย่างมโหฬาร เสร็จพิธีแล้วก็กลับไปสู่ที่
อยู่ของคนๆ สันกาลนาน

จำเนียรแต่บัดนั้นมา พระธาตุเจ้าก็ปฏิหาร
ไม่ขาด พวกท้าวขุนมูลนายทั้งหลายผู้เสวยเมืองพล
นครนั้นและประชาราษฎรทั้งหลาย จึงได้พากันไป
สักการะบูชาพระธาตุของพระพุทธเจ้า ด้วยข้อแ
ย^๑ และผ้าแยย^๒ ด้วยเหตุนั้นแล จึงได้ชื่อว่าคอย
โกสัยะ^๓ หรือธชัคคบรรพต หรือเรือกวักคอยข้อแ
ย^๔ แต่กาลนั้นนานมา ต้นไม้นั้นอันตรธานเสื่อมสูญ
ไป พวกมนุษย์ทั้งหลาย จึงได้ก่อพระเจดีย์ไว้ตรง

๑. เครื่องสักการะชนิดหนึ่งซึ่งทำด้วยผ้าแพร อัน
มาจากดิบดองปันนา อันพวกจีนก็มักดองนำมาขายใน
สมัยนั้นถือว่าเป็นของมีราคาสูง (หรือจันย้อย) ๒. โกสัยะ
หรือโกสัยย เรียกว่าแยย คำดังเดิมของคนพื้นเมือง
เหนือเรียกผ้าแย.

กลางที่เดิมของตนไม่ หรือเห็นอหลังสิ่งทั้งปวงพระ
 ราชู จำเนียรแด่นมาจึงได้ตรัสขอเจดีย์พระธาตุนั้นว่า
 “พระธาตุช่อแฮ” ตงแด่นมาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วน
 ช่อของเมืองนนั้นก็ให้ชื่อว่าเมืองแพร่ นั้น ด้วยเหตุที่
 เอนมิตร์คำทำนายนายของพระพุทธเจ้า จึงได้ชื่อว่า
 เมืองแพร่ในปัจจุบันนี้ จำเดิมเริ่มแรกนั้นมาปรากฏ
 ว่ายังมีขุนผู้หนึ่ง ได้เสวยเมืองแห่งนั้น ครั้นนั้นภริ
 ยาของเขาได้คลอดบุตรออกมาเป็นบุตรฝาแฝด ขุน
 ผู้นั้นจึงกล่าวว่า “เมืองของเรา แพร่พอกออกมา
 หลายเช่นนี้ จักมีกำลังมากนักในอนาคต” อาศัย
 เหตุนี้มนต์ จึงได้ช่อกช่อหนึ่งว่า “เมืองพลนคร”
 คล้ายตำนานพระธาตุเจ้า อันมีขังคอบพระธาตุช่อแฮ
 เมืองแพร่ก็จบลงเท่านั้นแล

ตำนานพระสารีบุตรมหาเถระ

และพระโมคคัลลาน์มหาเถระ

มีตำนานเล่าไว้โดยพิสดารว่า ก่อนเมื่อ
พระพุทธเจ้าของเรา ยังไม่ได้มาอุบัติเกิดขึ้นในโลก
ครั้งนั้นได้มีบ้านพราหมณ์ ๒ ตำบล ตั้งอยู่ไม่ห่าง
ไกลกันคือ ตำบลอุปติสฺสคาม หรือเรียกว่า นาคกะ
หรือนาคันตะ ก็เรียก อีกตำบลหนึ่งชื่อ โกธิตะคาม
๒ ตำบลนี้ ไม่ห่างไกลกับกรุงราชคฤห์ ในวันหนึ่งนาง
สาวพราหมณ์ได้ตั้งครรภ์จน ทรภะกุลนายบ้านอุปติสฺส
พราหมณ์โมกคัลล ที่ เป็นตระกูลนายบ้าน ตำบลโกธิ
ตะ ก็ตั้งครรภ์จนมาเช่นเดียวกัน ได้ยินว่าในตระกูล
๒ ตระกูลนี้ ได้เป็นสหยาอภัยพันสืบเนื่องกันมา
นานถึง ๑ ชั่วบุรุษทีเดียว ส่วนสามีนางพราหมณ์
แต่ละฝ่ายจึงได้ทำพิธี บริหารกรรม ของภรรยาเป็น
อย่างใดในวันเดียวกัน โดยกาลล่วงไป ๑๐ เดือน นาง
พราหมณ์ที่ ๒ นั้นก็ได้คลอดบุตร ในวันชานนช่อ
ของตนเช่นเดียวกัน พวกญาติจึงทำการต้ง ขอบาทก
นั้นว่า "อุปติสฺส" เช่นเดียวกันกับชื่อของตำบล

เพราะเป็นบุตรของตระกูลนายบ้านแห่งนั้น

ส่วนในตำบลโกธิตะคามนั้น พวกญาติทั้งหลาย ก็ทำการขนานซื้อทารกนั้นว่า “โกธิตะ” เช่นเดียวกับชื่อตำบล เพราะเป็นบุตรของตระกูลนายบ้านตำบลโกธิตะ เด็กทั้งสองได้เจริญเติบโตขึ้น ด้วยการอุปถัมภ์เป็นอย่างดี เมื่อสมควรแล้วด้วยการศึกษา พวกญาติทั้งสองฝ่าย ก็ส่งเข้าศึกษาในสำนักของอาจารย์ทันทม เด็กทั้งสองได้สำเร็จการเรียนศิลปทุกอย่างเป็นอย่างดี ตระกูลของท่านทั้ง ๒ นี้ มีทรัพย์สมบัติมาก อุปนิสัยสุमानพ เมื่อประสงค์จะไปสู่ทำนา หรือสวนอุทยานก็มีเสลี่ยงทองคำ ๕๐๐ เป็นเครื่องประโคมแห่ไป ส่วนโกธิตะมานพก็มีรถม้าอาชาไนย ๕๐๐ เป็นเครื่องแห่ไป มานพทั้งสองมีบริวารคนละ ๕๐๐ เป็นที่เจริญใจ สมัยนั้นในกรุงราชคฤห์ บ่อมมีมหรสพ บนยอดเขาแห่งหนึ่งได้มีทุกปีเป็นประจำ สหายทั้ง ๒ บ่อมไปดูเสมอ หมู่ญาติจึงได้พากันยกเตียงซ้อนกันให้สูงขึ้น เพื่อให้กุมารทั้ง ๒ นั่งดูใกล้กัน กุมารทั้ง ๒ บ่อมหัวเราะที่ควรหัวเราะ บ่อมรื่นเรึงที่ควรรื่นเรึง บ่อมถึงความสังเวชในฐานะ

ที่ควรสังเวช และแจกรางวัลให้ในฐานะที่ควรแจก
รางวัล ส่วนในวันหนึ่ง ด้วยบารมีที่สร้างมาเข้าอุด
หนุน ก็กุมารทั้ง ๒ มิได้มีความรื่นเร้งแล้วเหมือน
วันก่อน ๆ เพราะญาติถึงความแก่กล้าชอบแล้ว ก็
สหายทั้ง ๒ นัย่อมเกิดความคิดในใจเช่นเดียวกันว่า
“จะมีประโยชน์อะไรเล่า?” ที่น่าคิดในการเล่นมหร-
สพนี้ ชนทั้งหมดยกเว้น เมื่ออายุยังไม่ถึง ๑๐๐ ปีก็จัก
ถึงความล่วงเลย สลายกันไปหาบุญญัตติมิได้ ก็เรา
ควรแสวงหาธรรมเครื่องพ้นทุกข์อันเอก ยังดีกว่า ดัง
นี้แล้ว ถือเอาเป็นอารมณ์นั่งกลุ่มอยู่ ลำดับนั้น โกลิตะ
พูดกับอุปติสฺส ว่า อุปติสฺส! สหาย! ไฉน? ท่านจึง
ไม่หัวเราะรื่นเร้งเหมือนในวันก่อน ๆ วันนี้ท่านมีใจ
ไม่เบิกบาน ท่านกำหนดอะไรได้หรือ? อุปติสฺส จึง
กล่าวว่า “โกลิตะผู้สหาย” เรานั่งคิดถึงเหตุที่ว่า “ใน
การดูคนเหล่านี้จะหาสารประโยชน์มิได้ เราควรออก
แสวงหาธรรมเครื่องหลุดพ้นเพื่อตนเถิด” ก็ท่านเล่า
เพราะเหตุไร? จึงไม่เบิกบาน แม้โกลิตะ ก็บอกอย่าง
นั้นเช่นเดียวกัน ลำดับนั้น อุปติสฺส ได้ทราบความที่
โกลิตะ มีอริยาศัยเช่นเดียวกับตน จึงกล่าวว่า สหาย

เอ๋ยเราทั้ง ๒ คิดกันดีแล้ว ก็เราควรแสวงหาโมกษ-
 ธรรม เครื่องพ้นทุกข์ ก็ธรรมตาผู้แสวงหา ต้องได้
 บรรพชาชนิดหนึ่งก่อนจึงจะควร เราทั้ง ๒ จะออก
 บรรพชาในสำนักของใครเล่า จึงคิดกันจะออกบวช

ก็โดยสมัยนั้นแล นักบวช สณฺฑชัยปริพพาชก
 อาศัยทั้งสำนักอยู่ในกรุงราชคฤห์ กับบริษัทนักบวช
 ปริพพาชก หมู่ใหญ่ อุปลิสฺส (เมื่อมาบวชในธรรม
 วินัยแล้วพวก สพุรหฺมจารีทั้งหลายเรียกท่านว่า พระ
 สารีบุตร ตามชื่อของมารดา) และโกถิตะ (เมื่อมา
 บวชในพระธรรมวินัย สพุรหฺมจารี เรียกท่านว่า พระ
 โมคคัลลาน์ ตามชื่อของมารดา) ทั้ง ๒ สหายนั้นตกลง
 กันว่า “เราควรบวชในสำนักของท่านสณฺฑชัย”
 สองสหายพร้อมทั้งมานพที่เป็นบริวาร ๕๐๐ คน เข้า
 ไปในสำนักของสณฺฑชัย เข้ามอบตัวเป็นศิษย์ จากนั้น
 สหายทั้งสอง ต่างส่งมานพไปด้วยคำว่า “ท่านทั้ง
 สองจงเอาเสลี่ยง และรถกลับไปเถิด มานพทั้ง
 สองไม่ยอมรับ จึงอ้อนวอนมอบตัวเข้าบวชตามทั้ง
 หกในสำนักสณฺฑชัย จำเดิมสหายทั้งสอง เข้าบวช
 ในสำนักนั้นแล้ว สณฺฑชัยก็ได้ถึงความเจริญด้วย ลาภ

และยศ ขอเลี้ยง เลี้ยงก็ระบือไป สหายทั้งสองได้
เรียนจบในลัทธิสมัย ของสมัยได้เพียง ๒-๓ วัน
เท่านั้นก็จบ จึงถามสมัยอาจารย์ว่า “อาจารย์ลัทธิ
ที่ท่านรู้ มีเพียงเท่านั้นหรือ หรือแม้มียิ่งกว่านี้? สมัย-
ชัยอาจารย์ จึงตอบว่า มีเพียงเท่านั้นแหละพ่อ

เมื่อสหายทั้งสอง ได้เรียนจบหมดแล้ว เขา
ทั้งสอง จึงได้ คิดกันว่า “เมื่อเป็นเช่นนี้ การอยู่ประ
พฤติพรหมจรรย์ ของสำนักท่านผู้สอน ก็ยังไม่มียะ
โยชน์อะไรให้ถึงที่สุด เราทั้งสองควรจะแสวงหา
โมกขธรรม ต่อไปอีก โมกขธรรมนั้น เราไม่สามารถ
จะได้เกิดขึ้นในสำนักของท่านผู้สอนได้ อันชมพูทวีปนี้
กว้างใหญ่ เราควรเที่ยวไปยังตามนิคมชนบท และ
ราชธานี คงจะได้พบอาจารย์ผู้แสดงโมกขธรรมเป็น
แน่ ตั้งแต่นั้นมา ก็ได้ยินใคร ๆ พูดว่า ในที่ใด
สมณะพราหมณ์ผู้บัณฑิตมียุทธกัน ๆ สองสหายย่อม
ไปสักัจฉา ในที่นั้น ๆ ข้อความปัญหาทั้งสองสหาย
ถามไป อาจารย์เหล่านั้นหาตอบได้ไม่ สองสหายนั้น
ย่อมแก้ปัญหาของอาจารย์เหล่านั้นได้เป็นอย่างดี เขา
สองสหายจึงได้ออกสอบสวนทั่วชมพูทวีป เมื่อสอง

สหายกลับมาสู่สำนักแล้ว จึงทำคดีกันค้หมายกันว่า
 “โคธิตะ!” ผู้สหายในเราทั้งสองคน^๕ ผู้ใดได้บรรลุ
 อมตะธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกซึ่งกันและกันเถิดนะ
 สหาย เมื่อเขาได้ทำคดีกันอย่างนั้นแล้ว

สมัยนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ในโลกแล้ว
 เทียวสั่งสอนเวไนยสัตว์ ให้บรรลุตาม จึงเสด็จถึง
 กรุงราชคฤห์โดยลำดับ ทรงรับพระเวฬุวัน ซึ่งพระ
 เจ้าพิมพิสารบรมกษัตริย์สร้างถวาย จึงได้ประทับอยู่
 ณ พระเวฬุวันนั้น กาลครั้งนั้น พระอัสสชิเถระ
 (ในจำนวนของหมู่ปัญจวัคคีย์) ระหว่างพระอรหันต์
 ๖๐ องค์ ที่พระศาสดาทรงส่งไปเพื่อออกประกาศคุณ
 ของรัตนตรัย ด้วยตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจง
 จาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่หมู่สัตว์เป็นอันมาก
 เถิด พระอัสสชิ จึงกลับเข้าไปยังกรุงราชคฤห์ ใน
 วันรุ่งขึ้น ท่านถือบาตรและจีวร ไปสู่กรุงราชคฤห์
 เดินไปตามมรรคา เพื่อออกบิณฑบาตยังเข้าครุ

สมัยนั้น อุปติสสะปริพพาชก (สาริบุตร)
 ทำภคตกิจแต่เข้าครุไปยังอารามของปริพพาชก ได้
 พบพระเถระเดินไปตามทาง มีกิริยาทำทางเรียบร้อย

อัมบาตร ก้าวเท้าซ้ายเท้าขวาเดินไป มีตัวกายหุด
 ผ่อง จึงคิดว่า “อันนักบวชเห็นปานนี้ เรายังไม่เคย
 พบเลย ภิกษุรูปนี้ คงจะเป็นผู้หนึ่งบรรดาพระอรหันต์
 หรือผู้ได้บรรลพระอรหัตตมรรคในโลกแล้ว โฉน
 หนอเราพึงได้เข้าไปหาภิกษุรูปนี้ได้แล้วถามว่า “ท่าน
 มีอายุท่านบวชอุทิศเฉพาะใคร ? ใครเป็นศาสดา
 ของท่าน ? หรือว่าท่านชอบใจในธรรมของใคร ?

และความปริวิตกนี้ได้มีแก่เขาว่า “กาลนี้มี
 ไข้กาล ควรถามปัญหากับพระภิกษุรูปนี้ เพราะภิกษุ
 นี้กำลังเข้าไปสู่ละแวกบ้าน เทวบิดฑาต อย่างใด
 กิด เมื่อเราเป็นนักแสวงหาโมกขธรรม ผู้ต้องการเช่น
 กะเราแล้ว ควรตามภิกษุนั้นไปข้างหลัง” อุปติสสะ ได้
 เห็นพระเถระบิดฑาต แล้วไปสู่โอกาสสถานที่สม
 ควรแห่งหนึ่ง เพื่อจะรับฉันทปัญฑาตนั้น และทราบ
 ความที่พระเถระประสงค์จะนั่ง จึงเข้าไปจัดคั่งตำ
 หรับตน เพื่อดวายพระเถระ ครั้นทำอาจารย์วัดคั่งอย่าง
 นั้นแล้ว จึงทำปฏิสันถารอย่างจับใจกับพระเถระ ครั้น
 เห็นพระเถระฉันทเสร็จแล้ว จึงเรียนถามอย่างนั้นว่า “ผู้
 มีอายุอันธรีษของท่านผ่องใสนัก ผิวพรรณบริสุทธิ์

ผุดผ่อง ผู้มีอายุท่านบวชอุทิศเฉพาะใคร? ใครเป็น
ศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจในธรรมของใคร?

พระอัสสชิ จึงคิดขึ้นว่า “กัธธัมมาปริพพา-
ชกเหล่านี้ บ่อมเป็นปฏิปักษ์ ตรงกันข้ามหรือเป็น
ศัตรู) ต่อพุทธศาสนา เราควรจะแสดงธรรมอันลึก
ซึ้งในพระศาสนาให้แก่ปริพพาชกฟัง และจะแสดง
ความที่ตนบวชใหม่ จึงกล่าวว่า ผู้มีอายุ เราเคยเป็นผู้
ใหญ่ บวชแล้วไม่นาน เพิ่งมาสู่ธรรมวินัยนี้ เราจัก
ไม่มีความสามารถจะแสดงธรรมโดยพิสดาร ปริพ-
พาชก จึงเรียนว่า ข้าพเจ้าช้ออุปติสสะ ขอพระผู้
เป็นเจ้าจงกล่าวตามความสามารถเถิด “จะน้อยหรือ
มากก็ตาม ขอพระผู้เป็นเจ้าจงกล่าวเถิด จงบอกแก่
ข้าพเจ้าเพียงเนื้อความเท่านั้น ข้าพเจ้าต้องการเพียง
เนื้อความ จะต้องทำพญฺชนะให้มากไปทำไม” เมื่อ
เขาเรียนอย่างนั้นแล้ว พระเถระ จึงกล่าวคาถาว่า
“ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถาคตตรัส
เหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับแห่งธรรมเหล่า
นั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนั้นแล”

เมื่ออุปติสสะ ปริพพาชก ได้ฟังเพียง ๒ บท

เท่านั้น เขาจึงใช้สติปัญญาพิจารณาไปตามธรรมนั้น
มรรคจิตก็บังเกิดขึ้น ปริพพาชก จึงตั้งอยู่ในโสดา
ปัตติผล อันถึงพร้อมด้วยธรรมนั้น ให้พิศดารถึงพัน
หนึ่ง เมื่อพระเถระยัง ๒ บท นอกนั้นก็จับลงในเวลา
เขาเป็นพระโสดาบัน เมื่อคุณวิเศษเบื่องสงยังไม่เกิด
ขึ้นเป็นไป ก็คาดกันว่าเหตุในสังนังคม จึงกราบ
เรียนกับพระเถระว่า ท่านขอรับท่านไม่ต้องเทศนาชั้น
สูง เพียงเท่านั้นก็พอ พระศาสดาของพวกเราประทับ
อยู่ที่ไหน” พระเถระตอบว่า “ประทับอยู่ในพระเชต
วันผู้มีอายุ” เขาเรียนว่า ข้าฯ แต่ผู้เจริญ ถ้ากระนั้น
ขอท่านจงไปข้างหน้าก่อนเกิด ข้าพเจ้ามีเพื่อนอีกคน
หนึ่ง ได้ทำกติกานัดหมายกันไว้ว่า “ผู้ใดได้บรรลุ
อมตะธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกกัน เมื่อข้าพเจ้าได้
เปลืองปฏิญาณนั้นแล้ว จะพาสหayaไปในสำนัก
พระศาสดา ตามทางที่ท่านไปแล้วนั่นเอง ดังนี้แล้ว
หมอบลงแทบเท้าทั้งสอง ของเถระด้วยเบญจางคประ
ดิษฐ์ ประทักษิณ ๓ รอบ แล้วส่งพระเถระกลับไป

อุปติสสะ จึงรีบนำหน้าเข้าไปสู่สำนักของ
ปริพพาชก แล้วส่วน โกลิตะสหayaของเขาได้ผู้ศรัทธา

มาแต่ไกล จึงคิดว่า “วันนี้ สี่หน้าสหายของเราไม่เหมือนวันก่อน ๆ เขาคงจะได้บรรลุอมตะโดยแน่แท้กระมัง!” จึงเข้าไปถามถึงการบรรลุอมตะ แม่อุปติสสะ ปริพพาชก นั้นก็รับว่า “เออผู้มีอายุอมตะเราได้บรรลุแล้ว ได้ภยัคคาถานั่นแน่แท้ จึงได้กล่าวคาถานั้นให้แก่ โกติยะ ปริพพาชก ฟังว่า ชรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถา ฯลฯ แก่ชรรมนั้น (ดูจนจบหนหลัง)

ในกาลจบพระคาถานั้น โกติยะ (โมคคัลลาน์) ก็ได้ดำรงอยู่ในพระโสดาปัตติผลเช่นเดียวกัน จึงกล่าวว่า “สหายรู้ข่าวว่า พระศาสดาของพวกเราอยู่ที่ไหน? อุปติสสะบอกว่า ประทับอยู่ในพระเวฬุวัน สหายชาวนี้ ท่านอัสสชิ อาจารย์ของเราบอกไว้แล้ว โกติยะ สหาย ถ้ากระนั้น เราไปเฝ้าพระศาสดาเถิด

กัชรรมดาพระสารีบุตรเถระ (อุปติสสะ) ย่อมเป็นผู้รู้อาจารย์ในกาลทุกเมื่อ เพราะฉะนั้นจึงได้กล่าวกับสหายว่า “สหายเรากับชกอมตะนี้ที่เราทั้งสองได้บรรลุแล้วแก่ณัฐย ปริพพาชก ผู้เป็นอาจารย์ของเราบ้าง ท่านรู้หรือจักแทงตลอดในชรรมนั้น เมื่อไม่แทงตลอด ถ้าเขา

เชื่อกันแล้ว เขาก็จะไปยังสำนักพระศาสดากับเรา
ดัดบั้งเพ็ญนาของพุทธบริษัททั้งหลายแล้ว จักทำการแห่
ตลอด ชิงมรรคและผล

ลำดับนั้นสองสหายก็เข้าไปหาศุภชัย ศุภชัยเมื่อ
เห็นสองสหายเข้ามา จึงถามว่า “พวกพ่อทั้งสองได้ใคร
ที่แต่งตั้งอมตะแล้วหรือ? สหายทั้งสองจึงตอบว่า ได้แล้ว
ขอรับ ท่านอาจารย์ พระพุทธเจ้าได้จุบัตแล้วในโลก
พระธรรมจุบัตแล้ว พระสงฆ์จุบัตแล้ว ท่านอาจารย์ประ-
พฤติธรรมเปล่า ไร้สาระ เชิญท่านมาเถิด เราทั้งหลาย
จักไปยังสำนักพระศาสดา

ศุภ. ท่านทั้งสองไปเถิด ข้าพเจ้าไม่สามารถจะไป

ส. เพราะเหตุไร? ท่านอาจารย์

ศุภ. เราเป็นอาจารย์ของมหาชนแล้ว การอยู่เป็นอัน
เทวดาสิกขของเรานั้น เช่นกับความไหวไหวแห่งน้ำใน
คุ่ม เราไม่สามารถจะอยู่เป็นอันเทวดาสิกขของผู้
อื่นได้

ส. อย่าทำอย่างนั้นเลย ท่านอาจารย์

ศุภ. ข้าเงอะพ่อ พ่อพากันไปเถิด เราจะไม่ไป

ส. ท่านอาจารย์ จำเดิมแห่งพระพุทธเจ้าได้จุบัต

ชั้นในโลก มหาชนมีของหอบ และระเบียบคอก
ไม่เป็นคันไถมือ ไปบูชาพระองค์ท่านนั้น แม้กระ
ผมก็จะไปในทันทีเหมือนกัน ท่านอาจารย์จะทำ
อย่างไร ?

สญ. พ่อทั้งสอง ในโลกนี้มีคนเขลามาก หรือคน
ฉลาดมากเล่า ?

สท. ก็คนเขลามากขอรับ ท่านอาจารย์ คนฉลาดมี
เพียงเล็กน้อย

สญ. พ่อทั้ง ๒ ถ้ากระนั้น พวกคนฉลาด ๆ จักไปสู่
สำนักของพระสมณโคตม พวกคนเขลาจักมาใน
สำนักเรา พ่อไปกันเถิดเราจักไม่ไป

สท. หายทั้ง ๒ นั้นจึงกล่าวว่า ท่านอาจารย์ท่านจัก
ปรากฏเองดังนี้แล้วก็หลุดไป เมื่อสหายทั้งสองพากันออก
พวกบริษัทของ สญ. ชัย แยกกันไป เจดานั้นอารามได้
ว่างลง เมื่อ สญ. ชัย ได้เห็นอารามของตนว่างลง จึงได้
อาเจียรออกมาเป็นโลหิตอุ่น ปริพพาชก ๕๐๐ คนจึงไปกับ
สหายทั้งสอง ส่วนบริษัท ๒๕๐ ของ สญ. ชัยกลับกัน

ส่วนสหายทั้ง ๒ พร้อมกับปริพพาชกบริวาร ๒๕๐ ที่
เป็นอันควาสิกของตนก็ได้มุ่งหน้าไปสู่พระเวฬุวัน

ในวันและเวลานั้น พระศาสดาพระทมิฬนั่งแสดง
ธรรมในท่ามกลางแห่งบริษัท & ได้ทอดพระเนตรเห็นปวิ
พาสกจำนวนนั้นมาแต่ไกล จึงตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายด้วย
คำตรัสว่า “ ภิกษุทั้งหลาย ต้องค้นหาที่มานั่นคือ โกลิต
และอุปติตฺถ์ ทั้งสองนั้นจักเป็นคู่สาวกอันเลิศของเรา ”

เมื่อต้องค้นหาพร้อมกับบริวารถึงแล้ว จึงเข้าไป
ถวายบังคมพระศาสดา แล้วนั่งอยู่ ณ ที่สมควรส่วนหนึ่ง
เขาทั้งสองได้กราบทูลคานแก่พระศาสดาว่า “ ข้าพระองค์
พึงได้บรรพชา พึงได้อุปสมบทในสำนักของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้าเกิด พระเจ้าข้า ” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า
“ ท่านทั้งหลายจงเป็นภิกษุมาเกิด ธรรมเราเกดแล้ว
จงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดย
ชอบเกิด ” คนทั้งหมดได้เป็นผู้รังจืดและบาตร ดำรง
แล้วด้วยฤทธของศาสดา รวบรวมว่าเป็นพระเถระได้
๓๐๐ พระราช ”

ครั้นนั้นพระศาสดา ทรงขยายพระธรรมเทศนา
ด้วยอานาจริยาแก่บริษัททั้งหลาย เมื่อจบพระธรรมเทศ
นาแล้ว ผู้ชนทั้งหลายได้พากันดำรงมรรคจิตอหัต

มรรคมคต้นเชิง คงเหลือแต่ด้ายทั้งสองก๊กในมรรค
เบองสูงมิได้สำเร็จอะไรเลย

เมื่อโกลิตะ หรือโมคคัลลาน์บวชแล้วจึงได้รับ
กรรมฐานจากพระศาสดา หลีกตัวออกไปบำเพ็ญแต่รูป
เคี้ยว ณ ที่บ้านกัลลวาลบุตรคาม แขวงมคธ บวชแล้ว
ได้ ๗ วัน นั่งเฝ้าอยู่ พระศาสดารู้ด้วยทิพยญาณ จึง
เสด็จไปในที่นั้น ทรงแสดงอุบายดำหรับระงับความง่วง
หลายประการว่า-

“โมคคัลลานะ - เมื่อท่านมีสัญญาอย่างไร
ความง่วงนั้นย่อมครอบงำได้ ท่านควรทำในใจถึง
สัญญานั้นให้มาก”

“ท่านควรตรึงตรองพิจารณาถึงธรรมที่ตนได้
ฟังแล้ว ได้เรียนแล้วด้วยน้ำใจของตัว ”

“ ท่านควรสาธยายธรรม ที่ได้เรียนมาแล้ว
โดยพิสดาร ”

“ เมื่อยังไม่หายให้ห่อหุ้มทั้งสองข้าง และ
ลูบตัวด้วยฝ่ามือ ”

“ เมื่อยังไม่หาย ให้ลุกขึ้น แล้วลูบในตา
ด้วยน้ำ เหลือบคุติศทั้งหลายแห่งนาคตานักขัตฤกษ์ ”

“ยังไม่หาย ให้ทำในใจถึงอโลกสัญญา คือ
ความสำคัญในแสงสว่าง ตั้งความสำคัญว่ากลางวัน
ไว้ในจิต ให้เหมือนกันทั้งกลางวันกลางคืน มีใจเปิด
เผยนี้ ไม่มีอะไรหุ้มห่อ ทำจิตให้มีแสงสว่าง
ให้เกิด ”

“เมื่อไม่หาย ควรอธิษฐานเดินจงกรม กำ-
หนดหมายเดินกลับไปกลับมา ส้ารวมอินทรีย์ มีจิต
ไม่คิดไปภายนอก ”

“เมื่อไม่หาย ควรสำเร็จสหัสไสยา ก่อนนอน
ตะแคงข้างเบื่องขวา ขอนเท้าเหลื่อมเท้า มีสติสัมป
ชัญญะ ทำความหมายอันจะลุกขึ้นไว้ในใจ พอตื่น
แล้วรีบลุกขึ้น ”

เมื่อตรัสอุปมาพระยังความง่วงแล้ว ทรงสั่ง
สอนให้สำเหนียกในใจอีกต่อไปว่า “โมคคัลลาน
เราจะไม่ขงวง คือถือตัวเข้าไปสู่ตระกูล ฯ เราจะไม่
พูดคำซึ่งเป็นเหตุเถียงกัน หรือผิดต่อกัน ” สอนให้
คลุกคลีในท่อนอนที่นั่งอันสงัด ควรเป็นท่หลักเร้นออก
ตามสมณวิสัย เมื่อตรัสเช่นนั้นแล้ว โมคคัลลาน
กราบทูลถามว่า “ ว่าโดยย่อข้อปฏิบัติมีเพียงเท่าไร ?

ภิกษุชื่อว่าน้อมไปแล้วในธรรมที่สันตัตถา” พระ
 ศาสตราตรัสตอบว่า “ภิกษุในธรรมวินัยนี้ได้สดับแล้ว
 ในธรรมทั้งปวง ว่าไม่ควรถือมั่น เธอทราบชัดธรรม
 ทั้งปวงด้วยปัญญาอันยิ่ง ย่อมกำหนดรู้ธรรมทั้งปวง
 เธอได้เสวยเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นสุขเวทนา
 ก็ดี ทุกขเวทนาจึงดี มิใช่สุขมิใช่ทุกข์ก็ดี เธอ
 พิจารณา เห็นว่า ไม่เที่ยง เห็นด้วยปัญญา
 เป็นเครื่องหน่าย เป็นเครื่องดับ เป็นเครื่อง
 สละคือในเวทนาทั้งหลายนั้น เมื่อพิจารณาเห็นคังนั้น
 ย่อมไม่ถือมั่นสิ่งใด ๆ ในโลก ย่อมไม่สดุ้งหวาดตกกลัว
 ย่อมดับกิเลสสงบบไปจำเพาะตัว และทราบชัดว่าชาติ
 สิ้นแล้วพรหมจรรย์ย่อจบแล้วกิจจะต้องทำสำเร็จแล้ว
 กิจอื่นจะต้องทำมิได้มแล้ว ว่าโดยย่อข้อปฏิบัติเพียง
 เท่านั้นแล ภิกษุชื่อว่าน้อมไปในธรรมที่สันตัตถา ”

พระโมคคัลลาน ได้ปฏิบัติตามพระโอวาทที่
 บรมศาสดาทรงตรัส ก็ในวันเดียวกันนั้น มรรคทั้ง ๓
 เบื้องบนก็บังเกิดขึ้นในชนอรหันตภูมิ บรรลุถึงสาวก
 บารมีญาณ วิชชา ๓ อภิญญา ๖ ประการให้บังเกิด
 มีฤทธิ์อันเลิศกว่าสาวกทั้งปวง ดำเนินหรือเหาะไปใน
 อากาศ เทียวไปในโลกหน้าถึงสวรรคชนพรหมแดน

นรก ภูมิแห่งเปรต เหล่านี้เป็นที่สัญจรของพระเถระ
มัททหุทิพย์และรู้จักใจของสัตว์อื่นทุกประการรู้ทั้งชาติ
เกิด ในอดีตอนาคตปัจจุบันของชนทั้งหลาย ทั้งทิพย์
จักขุ และหมคกิลีสได้อย่างสิ้นเชิง วิชชาอันเลิศ
เหล่านี้ได้เป็นสมบัติของพระโมคคัลลาน ด้วยเหตุที่
ตนได้บำเพ็ญมาอันช้านานในอดีตแล

ส่วน พระสารีบุตร ตั้งแต่บวชแล้วด้วงมาได้
ถึงกึ่งเดือน (๑๕ วัน) วันหนึ่งพระศาสดาเสด็จ
ประทับอยู่ในถ้ำสุกกรชาดา บนเขาคิชฌกูฏ แขวงกรุง
ราชคฤห์ ครั้นนมัสการพระศาสดาแล้ว ทูลถามว่า
อัครโคตรเข้าไปเฝ้าพระบรมศาสดา กล่าวปราศรัย
แล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรข้างหนึ่ง จึงแสดงความเห็นของ
ตนว่า “ พระโคตมะ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า สิ่ง
ทั้งปวงไม่ควรแก่เรา ๆ ไม่ชอบใจทั้งหมด ” พระศา-
สดาตรัสตอบว่า “ อัครโคตร ถ้อยคำนั้น ความเห็น
นั้นก็ต้องไม่ควรแก่ท่าน ท่านก็ต้องไม่ชอบความเห็น
อย่างนั้น ” พระศาสดาทรงแสดงสมณพราหมณ์ มี
ทิฎฐิ ๓ จำพวกว่า “ อัครโคตรพวกหนึ่ง สมณะ-
พราหมณ์พวกหนึ่ง มีทิฎฐิว่า สิ่งทั้งปวงควรแก่เรา ๆ

ชอบใจหมด”

“พวกหนึ่งเห็นว่า สิ่งทั้งปวงไม่ควรแก่เรา ๆ
ไม่ชอบใจหมด

พวกหนึ่งเห็นว่า บางสิ่งไม่ควรแก่เรา เราชอบ
ใจ บางสิ่งไม่ควรแก่เรา เราไม่ชอบใจ

ทฤษฎีของสมณพราหมณ์พวกต้น โกลัข้าง
ความกำหนดรักใคร่ พวกที่สอง โกลัข้างความเกลียด
ชังในสิ่งนั้น ๆ พวกที่สาม โกลัข้างความกำหนดรัก
ใคร่ในของบางสิ่ง โกลัข้างเกลียดชังในของบางสิ่ง
ผู้พิจารณาเห็นว่า ถ้าเราเชื่อมั่นในทฤษฎีนั้นอย่าง
หนึ่งอย่างใดแล้วสิ่งนั้นแท้จริง สิ่งนั้นไม่จริง ก็จะต้อง
เกิดผิดจากคนสองพวกที่มีทฤษฎีไม่ตรงกันคน ครั้น
ความถ้อยผิดกันมีขึ้น ความวิวาทเถียงกันก็มีขึ้น ความ
เถียงมีขึ้น ความพิฆาตหมิ่นนินทาคนก็มีขึ้น ความพิฆาตมี
ขึ้น ความเบียดเบียนพกันก็มีขึ้น ผู้รู้เห็นอย่างนั้นแล้ว
ย่อมละทฤษฎีความเห็นนั้นเสียด้วย ไม่ทำทฤษฎีอื่นให้
เกิดขึ้นด้วย การละทฤษฎี ๓ อย่างนี้ ย่อมมีอุปาย
อย่าง นใด

เมื่อแสดงโทษแห่งความเชื่อมั่น ๓ อย่างนั้น

แล้ว ทรงแสดงอธิบายเครื่องไม้เครื่องมือต่อไปนี้ดีกว่า
 “ อักคิเวสนะ กายก่อรูป มหาภูต รูปประชุมกัน
 ๔ คือ ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ มีมารดาบิดาเป็นแดนเกิด
 เจริญขึ้นด้วยข้าวสาก ขนงสัตว์ และนมมัน ต้องอบรม
 กัน เมื่อกลืนเห่มนกขี้ดสัตว์เป็นนิตย์ มีความ
 แดกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดา ควรพิจารณา
 เห็นเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ อดทนได้ยาก เป็น
 โลกโดยความชากล้ามาก หรุดโทรมเป็นของว่าง
 เปล่าไม่ใช่ตน เมื่อพิจารณาเห็นอย่างนี้ ย่อมละ
 ความรักใคร่กระวนกระวายในกามเสียได้ อนึ่งเวทนา
 ๓ คือ สุข ทุกข์ อุเบกขา ทั้ง ๓ อย่างนี้ไม่เที่ยง
 อาศัยปัจจัย เกิดขึ้นแล้วสั่นไปเป็นธรรมดา ขิริย
 สภาวะผู้ใดฟังแล้วเมื่อเห็นอย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่ายใน
 สุข ทุกข์ อุเบกขา เมื่อเบื่อหน่าย จิตปราศจาก
 ความกำหนัด เมื่อจิตปราศจากความกำหนัด จิตพ้น
 จากความถือมั่น เมื่อจิตพ้นแล้ว ญาณรู้ทั่วพ้น
 แล้ว ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้ย่อยจบแล้ว กิจที่
 จะต้องทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจอันนอกเพื่อความเป็น
 อย่างนั้นไม่มี ภิกษุพ้นแล้วอย่างนี้ ไม่วิเวกได้เพียง

กับผู้ใด ด้วยความเห็นของคน โวหารใด ๆ เขาพูดกันอยู่ในโลก ก็พูดตามโวหารนั้น ๆ แต่ไม่ถ่อมมัน ด้วยทัญญี (ความเห็น) แล ”

สมัยนั้น พระสารีบุตรนั่งถวายนานพักอยู่เบื้องพระปฤษฎางค์ (ข้างหลัง) แห่งพระศาสดา ได้ฟังพระธรรมเทศนา ที่แสดงแก่ภิกษุชฎิลปริพาชกผู้เป็นหลานของตน พระสารีบุตรจึงดำริว่า “ พระศาสดา ตรัสสอนให้ละความถ่อมมันในธรรมนั้นด้วยปัญญาอันรู้ยิ่ง ” เมื่อพิจารณาอย่างนี้ จิตก็หลุดพ้นจากอาสวะ ไม่มีคัมมันในอุปทาน ได้บรรลุถึงสาวกบารมีญาณ “ ด้วยธรรมเวทนาปริคคหสูตร ” ที่แสดงให้แก่ภิกษุชฎิลปริพาชก “ เหมือนผู้ที่ได้บริโภคภัตตาหารที่เขาจัดไว้ให้ผู้อื่น ” ส่วนภิกษุชฎิลปริพาชกได้เพียงดวงตาเห็นธรรม ถือเอารัตนตรัยเป็นที่พึ่งแล้วหลักไป พระสารีบุตรมีปัญญาอันเฉียบแหลม รู้ธรรมทั้งปวงทะลุปรุโปร่ง เลิศกว่าสาวกองค์อื่นๆ เพราะเหตุนี้พระศาสดาจึงประชุมสงฆ์ทั้งหลายแล้ว ประทานตำแหน่งอัครสาวกฝ่ายขวาให้แก่พระสารีบุตรผู้เลิศด้วยปัญญา แล้วประทานคำ

แห่งอัครสาวกฝ่ายซ้ายให้แก่พระโมคคัลลานผู้เลิศ
ในทางมฤตมุก

ในเวลาเย็นบ่ายวันนั้น เมื่อประธานตำแหน่ง
แก่พระอัครสาวกทั้งสองแล้ว ก็แสดงปฏิโมกษ์ใน
พระเวฬุวันมหาวิหาร ขณะนั้นพวกภิกษุทั้งหลาย
ได้พากันติเคียนพระศาสดาในที่นั้นว่า “พระศาสดา
ประธานตำแหน่งแก่ภิกษุบางรูปโดยเห็นแก่หน้า อัน
พระองค์เมื่อจะประธานตำแหน่งอัครสาวก ควรจะ
ประธานแก่ปัญจวัคคีย์ผู้ได้บวชก่อน เมื่อไม่เหลือ
แต่แก่พระปัญจวัคคีย์เหล่านั้น ก็ควรประธานแก่
ภิกษุ ๓ พันองค์ (อรุเวลกัสสปะ, นทกัสสปะ, คยา-
กัสสปะ) มีอรุเวลกัสสปะเป็นต้น พระศาสดาทรง
ละเลยภิกษุเหล่านั้นมถเพียงนี้ เมื่อจะประธานตำแหน่ง
อัครสาวก ก็ทรงเลือกหน้าประธานแก่ผู้บวช
ใหม่ในภายหลังกว่าเขาทั้งหมด”

พระศาสดารู้นั้นจึงตรัสถามว่า “ภิกษุ
ทั้งหลายพวกเธอพูดอะไรกัน ? ” เมื่อภิกษุทั้งหลาย
ทูลว่า “เรื่องเช่นนั้น ๆ ” พระศาสดาจึงตรัสว่า
“ภิกษุทั้งหลาย เราหาเลือกหน้าที่ตำแหน่งให้ภิกษุ

ผู้บวชใหม่ไม่ แต่เราให้ตำแหน่งแก่คน ๆ ที่
 ปรรณามาแล้วนั้นแลแก่พระสาวกทั้งสองนั้น ก็
 อัญญาโกณฑัญญะ เมื่อถวายทานด้วยข้าวกล้าน
 เลิศ ๕ ครั้ง ในคราวข้าวกล้านครั้งหนึ่ง ก็หาได้
 ปรรณาคำแหน่งอัครสาวกไม่ แต่ปรรณาเพื่อ
 แหงตลอด พระอรหันต์เห็นธรรมอันเลิศก่อนภิกษุ
 ทั้งหลายทั้งปวงในโลกเท่านั้นจึงได้ถวาย ก็ภิกษุ ๓
 พันนั้นเล่า ก็เขาได้ร่วมกันทำบุญในศาสนาของ
 พระพุทธเจ้าตีสสะและศาสนาของพระ พุทธ เจ้า ชื่อ
 ว่าพุทธะ ที่ล่วงมาแล้ว ๔๒ กัปป์ เขาได้หาปรรณา
 ในตำแหน่งอัครสาวกก็หาไม่ เขาได้ปรรณาเพื่อ
 แหงตลอดธรรมเพียงอรหันต์ภูมิเท่านั้น จึงได้ถวาย
 ทาน ส่วนพระอัครสาวกทั้ง ๒ นั้น เป็นผู้ปรรณา
 มาแล้วโดยแท้ ” พวกภิกษุทั้งหลายทูลถามว่า “ ก็
 สาวกทั้ง ๒ ได้ทำกรรมอะไรไว้เมื่อไรพระเจ้าข้า ”
 พระศาสดาย้อนถามว่า “ พวกเธอจักฟังหรือ ” ภิก
 ขุเหล่านั้นรับว่า “ ฟังพระเจ้าข้า ” พระศาสดา
 ตรัสว่า:-

อัครสาวกทั้ง ๒ ได้ทำความปรรณาเพื่อ

เป็นอัครสาวก จริ่งอยู่ในที่สุตตองไซยังด้วยแสน
มหาภักปี่ถ่วงมาแล้ว พระสารีบุตรเกิดในตระกูล
พราหมณ์มหาศาลได้มีนามว่า “ สารทมานพ ” พระ
โมคคัลลาน เกิดในตระกูลกฤหบดีมหาศาลได้มีนาม
ว่า “ สิริวัฑฒกณุมพ ” มาณพทั้ง ๒ นั้นได้เป็น
สหายเล่นผ่นร่วมกัน สารทมานพ เมื่อมีดาล่วงลับไป
แล้ว ได้ครอบครองทรัพย์เป็นอันมาก อันเป็นมรดก
ของตระกูล ในวันหนึ่งจึงได้คิดกันว่า “ เราขอมรู้
จักอรรถภาพในโลกนี้เท่านั้น หารู้จักอรรถภาพใน
โลกหน้าไม่ อันธรรมดาของสัตว์ที่เกิดแล้วทั้งหลาย
เป็นของไม่เที่ยงเราควรจะบวชเป็นบรรพชิตชนิดหนึ่ง
แสวงหาโมกขธรรม

สารทมานพเข้าไปหาสหายแล้วพูดว่า “ สิริ
วัฑฒผู้สหาย ข้าพเจ้าจักบวชแสวงหาโมกขธรรม
ท่านจะออกบวชกับเราหรือไม่ ? ” สิริวัฑฒตอบว่า
“ จักไม่บวช สหายท่านบวชผู้เดียวเกิด ” สารทมา
ณพนั้นคิดว่า “ ธรรมดาผู้ที่จะไปสู่ปรโลก จะพา
สหายหรือญาติมิตรไปด้วยย่อมไม่มี ” กรรมทั้งหลาย
ที่ตนทำแล้วย่อมย่อมเป็นของตนเอง แด่นั้นสารทมา-

ณ พ จึงได้เปิดเรือนคลังแก้วออก ให้มหาทานแก่
 คนกำพร้าและคนพิการจากทั้งหลาย เข้าไปสู่เชิงเขาแห่ง
 หนึ่งบวชเป็นภิกษุ ชนทั้งหลายจึงเข้าบวชตามสารท-
 ภาสนด้วยหัตถะ ๑ คน ๒-๓-๔-๕ คน จนมีชฎิลประ-
 มาณ เจ็ดหมื่นสี่พันคน สารทฎิลนั้นบำเพ็ญเพียรยัง
 อภิญญา ๕ สมบัติ ๘ ให้บังเกิดขึ้น แล้วบอกกสณ
 บริกรรมให้แก่ชฎิลทั้งหลายเหล่านั้น อภิญญา ๕
 สมบัติ ๘ ก็บังเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน ณ ทน

โดยสมัยนั้น เป็นศาสนาของพระพุทธเจ้า
 ทรงพระนามว่า “ อโนมทัสสี ” เสด็จรอบคณ
 แล้วในโลก พระนครแห่งนั้นชื่อว่า “ จันทวดี ”
 กษัตริย์พระนามว่า ยสวันตะ ผู้เป็นบิดา พระเทวี
 ทรงพระนามว่า ยโสธรา เป็นพระมารดาของพระ
 พุทธเจ้า ไม่รักพาเป็นทศรัฐ พระอัครสาวกทั้ง
 ๒ ชื่อ นิสกะ ๑ อโมมะ ๑ ผู้อุปฐากชื่อ วรณะ
 อัครสาวิกานามว่า สุนทรา ๑ สุมณา ๑ พระพุทธ
 เจ้ามีพระชนมายุได้แสนปี พระสรีระสูง ๕๘ ศอก
 พระรัศมีสรีระแผ่ไปได้ถึง ๑๒ โยชน์ ภิกษุแสนหนึ่ง
 เป็นบริวาร วันหนึ่งในเวลาใกล้รุ่งพระพุทธเจ้าองค์

นั้นเสด็จออกจากมหากรุณาสมบัติทรงพิจารณาสัตว์
 โลกอยู่ ได้เห็น สารทกษณ์อยู่ในข้าพพระญาณแล้ว
 ทรงดำริว่า “ ถ้าเราไปสู่ในสำนักสารทกษณ์ในวันนี้
 จักเป็นบัจจัย พระธรรมเทศนาจะมีคุณใหญ่ และ
 สารทคาบสนนจักปรารถนาในตำแหน่งพระอัครสาวก
 สิริวิฑฒกณุปุสสหายคาบสนนจักปรารถนาเป็นพระ
 อัครสาวกที่ ๒ ทั้งในกาลทจบธรรมเทศนาแล้ว
 ชกฺขิตเจตหมันสัพพันของคาบสนนจักบรรลุพระอรหันต์
 เราควรไปในที่นั้น เราควรไปในที่นั้น” เมื่อพระ
 องค์ดำริดังนี้แล้ว ก็อุบาตรและจีวรของพระองค์
 เสด็จโดยพระองค์เองไม่ตรัสเรียกใครอื่น ๆ เหมือน
 พระบาราชสีห์ เมื่ออันเตวาสิกทั้งหลายออกไปแล้ว
 เพื่อหาผลไม้ จึงทรงอธิษฐานว่า “ ขอสารทคาบสง
 ทราบทเราเป็นพระพุทฺธเจ้า เมื่อพระคาบสเห็นอยู่ใน
 ขณะนั้น จึงเสด็จลงจากอากาศประทับยืนบนแผ่น
 ดิน ณ ที่นั้นแล้ว

สารทคาบส เห็นพระพุทธานุภาพ และความ
 สำเร็จแห่งพุทฺธสรีระ สอดสวนดูในมนต์สำหรับทาบ
 ลักษณะ ก็ทราบได้ว่าอันผู้ประกอบไปด้วยลักษณะ

เหล่านี้ เมื่ออยู่ในท่ามกลางเรือนย่อมเป็นจักรพรรดิ
เมื่อออกบรรพชา ย่อมเป็นสัพพัญญูพุทธเจ้า มีกิเลส
เครื่องมุงบัง อันเปิดแล้วในโลก บุรุษผู้เป็นพระ
พุทธเจ้าโดยไม่ต้องสงสัย จึงทำการต้อนรับ ถวาย
บังคมด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ได้จัดอาสนะถวาย
แล้วพระผู้มีพระภาคได้นั่งอาสนะที่จัดถวายนั้น ส่วน
สารทคาบสก็นั่งอาสนะที่สมควรแก่ตนแล้ว สมัยนั้น
พวกคาบส เจ็ดหมื่นสี่พันคน ถูกลาผลทั้งหลายอัน
ประณีต อันมีโอชะ มาถึงสำนักอาจารย์แล้ว ได้แล
ดูอาสนะที่พระพุทธเจ้าประทับ และอาสนะที่อาจารย์
นั่งอยู่ จึงพูดกันว่า “ท่านอาจารย์พวกกระผมเที่ยว
ไปด้วยเข้าใจว่าในโลกนี้ ผู้เป็นใหญ่กว่าอาจารย์ย่อม
ไม่มี ก็บุรุษผู้เห็นจะเป็นใหญ่กว่าอาจารย์ ? ”

สารทคาบสตอบว่า “ พ่อทั้งหลาย พวกเจ้า
ทั้งหลายพวกเจ้าพูดอะไร ? พวกเจ้าปรารถนาเพื่อ
เขาสิเนรุ ซึ่งสูงหกสิบแปดแสนโยชน์ ให้เสมอกับ
เมตติพันธู์พักภาคกระนั้นหรือ ? พวกเจ้าอย่าทำการ
เปรียบเทียบกับสัพพัญญูพุทธเจ้าเลยพ่อทั้งหลาย ”

ทรง ننคาบสเหล่านั้นคิดว่า “ ถ้าบุรุษผู้

เป็นคนเล็กน้อยไซ้ ท่านอาจารย์ของพวกเขาจะไม่
 ชักสิ่งเห็นปานนั้นมาอุปมา บุรุษผู้จะใหญ่เพียงไร
 หนอ ? ” ดังนี้แล้ว คาบสทั้งหมดคหมอบลงแทบ
 บาททั้งสองถวบบังคมด้วยเศียรเกล้า ครั้นนั้นอาจารย์
 กล่าวแก่คาบสเหล่านั้นว่า “ พ่อทั้งหลายไทยธรรม
 ที่สมควรแก่พระพุทธเจ้าของเราไม่มีหรือ ? และพระ
 ศาสดาก็เสด็จมาในทันเวลาภิกขาจาร พวกเราจัก
 ถวายไทยธรรม ตามสติตามกำลัง พวกเจ้าจงนำ
 ผลาผลอย่างประณีตห้อมอยู่ กรณให้นามาแล้ว ล้างมือ
 ทั้งสองแล้ว ตั้งไว้ในบาตรคถาคคด้วยตนเอง พอเมื่อ
 พระศาสดารับผลาผล พวกเทวดาทั้งหลายก็ไปรับ
 โอชะอันเป็นทิพย์ลง สารทคาบสได้กรองน้ำเข้า
 ถวายด้วยตนเองทีเดียว

ก่อนนั้น เมื่อพระศาสดานั่งทำภักตกิจแล้ว
 สารทคาบสจึงรีบขึงอันเตวาสีกลงสนเข้ามา นั่ง
 กล่าวสารณียกถาในที่ใกล้พระศาสดา พระศาสดา
 ทรงดำริว่า “ ขอสาวกทั้งสองของเราพึงมาด้วยภิกษุ
 สงฆ์ ” พระอัครสาวกทั้งสองผู้สำราญอยู่ในวิหาร
 ได้ทราบพระดำริของพระศาสดาแล้ว มีพระฉันทพ

หนึ่งแสนรูปเป็นบริวาร รั้งมาถวายบังคมพระศาสดา
ในทันใด แล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรข้างหนึ่ง

ลำดับนั้น สารทดาบสเรียกอันเศวตสีมา
แล้วกล่าวว่า “พ่อทั้งหลาย แม้อาสนะที่พระพุทธเจ้า
ประทับนั่ง และอาสนะสำหรับอาสนะของสมณทั้ง
แสนก็ไม่มี พวกเจ้าควรทำพุทธสักการะจะให้โอฬาร
ในวันนั้น จงนำดอกไม้ทั้งหลายที่ถึงพร้อมด้วยสีและ
กลิ่นมาแต่เชิงเขา เวลาที่พูดทำเหมือนนั้นซ้ำ แต่
วิสัยฤทธิ์ของผู้มีฤทธิ์ เพราะฉะนั้นโดยกาลเพียงครู่
เดียวเท่านั้น ดาบสเหล่านั้นนำดอกไม้ทั้งหลายที่มีสี
ถึงพร้อมด้วยกลิ่นมาแล้ว คบแต่งอาสนะดอกไม้ของ
พระพุทธเจ้าประมาณได้โยชน์ ๑ สำหรับอัครสาวก
ทั้ง ๒ ได้ ๓ โยชน์กับ ๑๐๐ เส้น สำหรับภิกษุที่
เหลือมีประมาณแตกต่างกัน มีประมาณถึงโยชน์เป็น
ต้น สำหรับภิกษุผู้บวชใหม่ในสงฆ์มีประมาณ
อสุภะ ๑ (๒๕ วา) ไกร ๆ ไม่พึงคิดว่า ในอาศรม
บทแห่งเดียว จะคบแต่งใหญ่โตถึงเพียงนั้นได้อย่างไร
นี่เพราะเป็นวิสัยของฤทธิ์ เมื่อแต่งอาสนะอย่างนั้น
เรียบร้อยแล้ว สารทดาบสยื่นประคองอัญชลี เบื้อง

พระพักตร์ของพระตถาคตเจ้า แล้วกราบทูลว่า “ ข้า
แต่พระองค์ผู้เจริญ อาสนะที่ข้าพระองค์ตั้งแต่งแล้ว
นี้ สมควรแก่พระองค์ พระองค์เมื่อยังจิตของข้าพระ
องค์ให้เลื่อมใส ขอจงประทับนั่งบนอาสนะดอกไม้อัน
พระองค์เป็นพระพุทธรเจ้า ยังจิตของข้าพระองค์ให้
เลื่อมใสแล้วยังโลกนกับทั้งเทวโลกให้รำเรงแล้ว ขอ
จงประทับนั่งบนอาสนะดอกไม้นี้ตลอด ๗ วัน ๗ คืน
เมื่อพระศาสดา ประทับนั่งแล้วอย่างนั้นแล้ว
พระอัครสาวกทั้ง ๒ และภิกษุทั้งหลายก็นั่งลงบน
อาสนะที่ตั้งแล้วแก่ตน ๆ สารทดาบสได้ถือฉัตรดอก
ไม้ใหญ่ ขึ้นยืนเหนือพระเศียรของพระศาสดา พระ
ศาสดาทรงอธิบายว่า “ ขอสักการะของพวกชฎิล
นี้จะมีผลใหญ่” ดังนั้นแล้วทรงเข้านิโรธสมาบัติ ๗ วัน
สองอัครสาวกและภิกษุทั้งหลายที่เหลืออยู่ ทราบ
ความที่พระศาสดาทรงเข้านิโรธสมาบัติ ก็เข้าสมาบัติ
ตาม พวกอันเตวาลิกเมื่อถึงเวลาเทววิณฑบาตร ก็
บริโภคมุทผลไม้นั้นในป่า แล้วขึ้นประคองอัญชลีแด่
พระพุทธรเจ้าตลอดกาล ฝ่ายสารทดาบส ไม่ไปสัที่
ไหนแม้แห่งเดียว ขึ้นยืนฉัตรอยู่ให้เวลาล่วงไปด้วย

บัตและสุขสันกาล ๗ วัน พระศาสดาเสด็จออกจาก
นิโรธแล้ว ทรงเรียกพระนีสกะเถระพระอัครสาวก
ด้วยรับสั่งว่า “ นีสกะ เธอทำอนุโมทนาอาสนะคอก
ไม้แก่ดาบสทั้งหลายผู้ทำสักการะ ” พระเถระมีใจยินดี
ประคองแม่ทัพใหญ่ประสบลาภใหญ่จากพระเจ้า
จักรพรรดิผู้ตั้งอยู่ในบารมีญาณได้เริ่มอนุโมทนาอาส-
นาคอกไม้แล้ว ในที่สุดแห่งเทศนานีสกะเถระนั้น
แล้ว พระศาสดาได้เรียกพระสาวกองค์ที่ ๒ รับสั่ง
ว่า “ ภิกษุ แม้เธอพึงแสดงธรรม พระอินมเถระ
พิจารณาพระพุทธรูทวณะ คือพระโคตรปุก กล่าวธรรม
แล้วด้วยเทศนาของพระสาวกชาย - ขว

ครั้นนั้น พระศาสดาคำรงอยู่ในพุทธวิสัยไม่มีปริ-
มาณ เริ่มพระธรรมเทศนา เมื่อจบแล้ว ขฤติเจตมึน
ดีพันคนได้บรรดพระอรหันต์หมด พระศาสดาเหยียดพระ
หัตถ์ออกไปตรัสว่า “ เธอทั้งหลายจงเป็นภิกษุมานะเถิด ”
ทันใดนั้นผม และหมวดของขฤติเหล่านั้นได้อันตรธานไป
บริวาร ๘ ได้บังเกิดชนสรวงกายทกรบด้วยฤทธาภาพ
เว้นไว้แต่ สารถองค์เดียวเท่านั้นไม่ได้ตรัสพระอรหันต์
ด้วยเหตุที่สารถคาบถ่มจิตพุ่งสรวง จำเดิมแต่เริ่มฟังพระ

กรรมเทศนาของพระอัครสาวกทั้ง ๒ ของพระพุทธเจ้า
ที่แสดงธรรมอยู่ ได้ฟังแล้วเกิดความคิดว่า “ โฉน
หนอ แม้เราพึงได้รับธรรมอย่างกับพระสาวกรูปนี้ ได้รับ
เทศนาแทนพระพุทธเจ้าด้วยจะได้บังเกิดในอนาคต ” ด้วย
ปริวิตกนี้แล ดำรงตนอยู่ จึงไม่ได้เพื่อแสวงผลถึงมรรค
ผลในขณะนั้นได้ เมื่อท่านถวายบังคมต่อพระศาสดาเจ้า
แล้ว ยืนอยู่เฉพาะพระพักตร์ (ตรงหน้า) กราบทูลว่า
“ พระเจ้าข้า ภิกษุที่นั่งอาสนะรองลำดับของพระองค์ มี
ชื่อว่ากระไร ? ในคำสอนของพระองค์ ” พระศาสดาตรัส
ว่า “ ภิกษุผู้ยังกรรมจักรอันเราให้เป็นไปแล้ว ให้เป็นไป
ตามบรรพตถึงที่สุดแห่งวรมัญญาณ แสงตลอดปัญญา ๑๖
อย่างคงอยู่ ผู้รับอัครสาวกในคำสอนของเรา ” ดำรง
จึงนำความปรารภว่า “ ด้วยผลแห่งสักการะที่ข้าพระ
องค์กหนดตรรกไม่ ทำแล้วตลอด ๗ วัน ข้าพระองค์
มิได้ปรารภเป็นท้าวสักกะ หรือเป็นพรหมณ์ แต่ข้า
พระองค์ขอพึงเป็นอัครสาวกของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ใน
อนาคตเหมือนพระนิมิตของคณเกิด ”

พระศาสดา ทรงสั่งพระอนาคตตั้งปัญาพิจารณา
ว่า “ ความปรารภของบุรุษผู้จะสำเร็จไหมหนอ ? ”

จึงได้รู้แจ้งว่า ทรงได้เห็นความดำริ่ต่อเมื่อหนึ่งองต์ไวย
 แล่นกับปีข้างหน้า ทรงเห็นแล้วจึงตรัสบอกว่า “ ความ
 ปรารถนาของท่านนี้จะไม่เปด่าประโยชน์ ก็อนาคคหนึ่ง
 องต์ไวยแล่นกับปี พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าโคตม จัก
 เสด็จอุบัติขึ้นในโลก พระมารดาจักมีพระนามว่า ศิริมหา
 มายาเทวี พระบิดาจักมีพระนามว่า สุทโธทมะหาราช
 พระโอรสจักมีพระนามว่า ราหุล ผู้อุปฐากชื่ออานนท์
 ดำรงทงสองจักมีนามว่าโมคคัลลาน ส่วนตัวท่านจะเป็น
 อัครดำวณนามว่าเสนาบดีดำรงบุตร” ครั้นทรงพยากรณ์
 ดำรทคามเสร็จแล้ว ครีตธรรมกถา มีภิกษุตั้งฆแวด
 ถ่อม แล้วเหาะไป

ครึ่งหนึ่ง ดำรทคามต่อไปยังสำนักพระเถระผู้เป็น
 อันเควาสิก แล้วรับไปส่งข่าวแก่สิริวัฑฒนสหายได้เดินไป
 ส่วนข้างหนึ่งก่อนกว่าพระเถระทั้งหลาย ถึงแล้วได้ยืนอยู่
 ริมประตูเรือนของสิริวัฑฒน สิริวัฑฒน กล่าวว่ “ นาน
 หนอพระคุณเจ้าของเรากำลังมา ” แล้วนิมนต์นั่งบนอาสนะ
 คนไต้นั่งบนอาสนะต่ำกว่าเรียนถามว่า “ ทำไมบวชของ
 พระคุณเจ้าจึงหายไปเจ้าข้า ? ”

ดำรท ตอบ “ อย่างนั้นสหาย พระพุทธเจ้าอโ-

มัทธดี เด็ดจมายังอาศรมของข้าพเจ้า พวกข้าพเจ้าทำ
 ด็กการแต่พระองค์ตามกำลังของตน พระศาสดาทรง
 แสดธรรมโปรดพวกข้าพเจ้าทุก ๆ คน เมื่อจบเทศนา
 เว้นข้าพเจ้าคนเดียว นอกนั้นบรรดาพระอรหันต์แล้วบรรดา
 ข้าพเจ้าเห็นพระนัถยะเถระ อัครสาวกของพระองค์ จึง
 ประรณาคำแห่งอัครสาวกใน ศาสนา ของพระ พุทธ เจ้า
 พระนามว่าโคตมผู้เล็ดจอบุตรในอนาคต แม้เธอพึง
 ประรณาคำแห่งอัครสาวกที่ ๒ ในศาสนานั้นเกิด ”

ลิวัทธม “ ข้าพเจ้าไม่คุ้นเคยกับพระพุทธเจ้า
 เดี่ยเฉย ขอรับ ”

ดาร์ท “ เรื่องที่จะทูลกับพระพุทธเจ้า เป็น
 ภาระของข้าพเจ้าเอง เธอจงจัดด็กการะยิ่งใหญ่ไว้เถิด ”

ลิวัทธม ได้จัดสถานที่ไว้กว้างประมาณ ๘ กรัด
 โดยมาตราคดง มีพินดามเหตยม เกดัยทรายโปรย
 ดอกไม้และข้าวดอกเป็นที ๕ ให้ทำมณฑปมุงด้วยดอก
 ขอบลเขียว ตกแต่งพุทธอาสน์และอาสน์ และอาสน์
 ของภิกษุทั้งหลาย จัดด็กการะเครื่องต้อนรับเป็นอันมาก
 แล้วให้สัญญาแก่ ดาร์ทคาบธ เพื่อไปนิมนต์พระพุทธเจ้า
 ดาร์ทคาบธ ได้พาภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็น

ประมุข ไปอยู่ที่อยู่ของสัตว์ทมิฬกภูมิพินันต์แล้ว สัตว์ทมิฬ
 ทำการต้อนรับ รับบาตรจากพระหัตถ์ของพระพุทธเจ้า
 เชิญเสด็จสู่มณฑป ถวายน้ำทักษิโณทกแก่ภิกษุสงฆ์
 มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข อังคาสด้วยโภชนาอันประณีต
 นิมนต์พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ครองผ้าอัน มีค่ามากแล้ว
 กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ การริเริ่มหม
 ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ตำแหน่งประมาณน้อย ขอพระ
 องค์จงทำความอนุเคราะห์โดยทำนองนี้และตลอด ๗ วัน”
 ถวายบังคมพระพุทธเจ้าแล้ว ยืนประคองอัญชัตถ์กราบทูล
 ว่า “พระเจ้าข้า ดัรตดาบสสหายของข้าพระองค์
 ปรารถนาเป็นอัครสาวกของพระศาสดาพระองค์ใด ข้า
 พระองค์พึงได้เป็นสาวกของคต ๒ ของพระศาสดาพระ
 องค์นั้น ” พระศาสดา ทรงพิจารณาอนาคตังสญาณกาล
 ทรงเห็นความจำเป็นของเขา จึงทรงพยากรณ์ว่า “แม้
 ท่านจักเป็นอัครสาวกของคต ๒ ของพระพุทธเจ้าพระ
 นามว่าโคดมอนาคตหนึ่งอสงไขยแสนกัป เมื่อฟังพยา
 กรณ์ของพระพุทธเจ้าแล้วได้ร่ำเริงบรรเทิง เมื่อพระ
 ศาสดาได้ทำภิกขทานุโมทนาแล้ว พร้อมทั้งบริวารได้เสด็จ
 กลับไปยังวิหารของพระองค์ตามเดิมแล้ว

เมื่อพระพุทธเจ้า แสดงความเป็นไปในการ
 ปรรณนาของสองสหายเมื่อครั้งอดีตจบลงแล้ว ต่อหน้า
 ภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ในที่ประชุม ณ เวฬุณนิหาร จึงตรัสแก่
 ภิกษุทั้งหลายว่า “ ภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นความปรรณนา
 ทบตรของเราปรรณนาแล้วในครั้งนั้น อัครสาวกทั้งสอง
 นั้นได้ตำแหน่งตามที่ตนปรรณนามันแล้ว เราหาได้เลือก
 หน้าให้ไม่ ” นี่คือเรื่องความเป็นมาทางสองอัครสาวก
 ครีดีด้วยพุทธพจน์ของพระศาสดาผู้มีมาตมพุทธเจ้าแล.

เรื่องความเกิดขึ้น

★ ของนางยักษ์ณี ★

เวรย่อมเกิดขึ้นด้วยความจงเวร
เวรย่อมระงับไปด้วยการไม่จงเวร

อธิบายความว่า การเกิดขึ้นของกรรมเวรด้วย
สุข การก่อให้เกิดขึ้นแห่งกรรมชั่ว เวรชัวย่อมมีทุก
ประการดังอศคในขเถา เกิดจากความเผอเรอตามเหตุบ้านให้
บรรลัยในนคร คือกรรมที่เกิดขึ้นโดยอหังการเวรตม
ใจ เวรย่อมเกิดขึ้นด้วยอหังการกรรมท้าวไว้ในอดีต เกย
พันกันเวรแบบประคองโทษซึ่งอหังการเกยกัน เมื่อทำ
กรรมดีเวรดี ย่อมบรรจบครบรอบให้ทำกรรมดีอีก หาก
ได้กระทำกรรมชั่วมีดหมองที่ปองร้าย เวรชัวย่อมหมาย
นั้นมาบรรจบกลับผลจนแต่งกรรมให้ทำชั่ว ความชั่วจะ
ระงับไปได้โดยไม่กระทำกรรมชั่ว กรรมชั่วจะระงับไป
ได้โดยไม่จงเวรที่เป็นฝ่ายอกุศล หมายนั้นเบียดเบียนตน
และผู้อื่นไม่พยายามป้องกันหมายนั้นผู้กตัญญู เมื่อผู้
เบียดเบียนเรา ด้วยเหตุนี้โทษของกรรมและเวรเช่นนี้

หมด พันทุข์ไป หากเมื่อนั้นยังผูกอาฆาตบาททางไซ้ใน
 ผู้คน กรรมช้วนย่อมดัดซึ่งอกงามตามถนอง โทมนัด
 มาประจักษ์เพราะผูกเวรเป็นเช่นนี้ เมื่อจะยกเป็นมคคา
 ชีษฐานให้ปรากฏนามเช่น นางกาดียกษิณี ในสมัย
 พุทธกาล

อดีต กาลе พุทโธ เขตวัน สกตดิถี วิห
 ริ.....ในกาลครั้งหนึ่ง ถ่วงมานานแล้ว รว ๒๕๐๐
 กว่าปี พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสตราจารย์ของเรา
 ทั้งหลาย ได้เสด็จประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร
 ในเมืองสาวัตถี ในวันหนึ่งพระศาสดาได้ปรากฏ
 เรื่องนางยักษิณีเป็นเหตุ แล้วแสดงพระธรรมเทศนา
 แก่บริษัท ณ ที่นั้น ในที่นั้นจะได้เล่าเรื่องความเกิด
 ขึ้นของนางยักษิณีเสียก่อน ดังได้ยินมาว่า ครั้นนั้น
 ยังมีบุตรชายกฤณผู้หนึ่ง เมื่อบิดาทำกาละกิริยา
 ตายแล้ว บุตรกฤณพินิจรับหน้าที่แทนบิดา ได้
 ทำการงานทั้งปวง ทั้งทุ่งนา และที่บ้าน ตลอดจน
 งานค้าขายทั้งปวงด้วยตนเอง และปฏิบัติมารดาของ
 ตนแต่ผู้เดียว ต่อมามารดาจึงได้บอกแก่บุตรว่า
 “ พ่อแม่จักนำนางกุมาริกามาให้เจ้านะ ”

บุตร-- “แม่ อย่าพูดอย่างนั้นเลย ฉันจะอยู่ปฏิบัติ
แม่ไปจนตลอดชีวิต ” มารดา... “พ่อเจ้าคนเดียว
ทำงานมากอยู่ ทั้งนา ทั้งบ้าน เพราะเหตุนั้น
แม่จึงไม่มีความสบายใจเลย แม่จ้ก้นำนางกุมาริกา
มาให้เจ้า ”

ถึงเขาจะห้ามมารดา หลายครั้งต่อหลายหน
มารดาก็นั่งเสีย มารดาจึงได้ออกจากบ้านเพื่อจะไป
ยังตระกูลหนึ่งเพื่อสว่ขอ

บุตรถามมารดาว่า “แม่ จะไปใน
ตระกูลไหน ” ?

มารดา “แม่จะไปตระกูลชื่อนั้น ”
บุตรนั้นจึงทำการห้ามมารดา เพื่อไม่ให้ไปในตระกูล
แห่งนั้น จึงไปในตระกูลนั้น ๆ เกิด ที่เขาชอบใจ
อยู่แล้ว มารดาจึงได้ไปในตระกูลนั้น เมื่อได้ตกลง
กัน จึงได้ทำการหมั้นนางกุมาริกลูกสาวเขาไว้ แล้ว
จึงกำหนดวันที่จะแต่งงาน เมื่อกำหนดแล้ว จึง
ได้นำนางกุมาริกานั้นมาสู่บ้านของตน ได้ทำพิธี
มงคลสมรสกับบุตรอยู่ร่วมกันมาตามกาลประเพณี

ลำดับค่อนมา นางนั้นจึงปรากฏว่าเป็น

หญิงหมั้นไม่มีบุตร มารดาได้พิจารณาถว้ราชภักดิ์จะมีแก่สมบัติของตน จึงได้พูดกับบุตรว่า “พ่อเจ้าให้แม่นำนางกุมาริกามาตามชอบใจของเจ้าแล้ว บัดนี้นางภรรยาของเจ้าไม่มีบุตรเสียแล้ว ก็ธรรมดาตระกูลใดไม่มีบุตร ตระกูลนั้นย่อมฉิบหาย ประเพณีย่อมไม่สืบเนื่องไป เพราะฉะนั้น แม่จะนำนางกุมาริกาคนนั้นมาให้เจ้าอีก ถึงเมื่อบุตรชายจะกล่าวห้าม อย่าเถยแม่ อยู่อย่างนบ่่อย ๆ เมื่อภรรยาของเจ้าได้ยืนค่านนั้นบ่่อย ๆ เจ้าจึงคิดว่า “ธรรมดาบุตรย่อมไม่อาจฝ่าฝืนในคำของบิดามารดาไปได้ บัดนี้แม่กลัวจะนำหญิงอื่นผู้ไม่เป็นหมั้นมาแล้ว ก็จะทำให้เราอย่างกับทาส จะอย่างไรก็ดี เราควรนำหญิงอื่นมาให้เอง” คิดดังนี้แล้วจึงออกจากบ้านไปยังตระกูลแห่งหนึ่ง เข้าไปสู่ขอนางกุมาริกา นำมาเพื่อประโยชน์แก่สามี ครั้นพวกรุ่นในตระกูลนั้นห้ามว่า “หล่อ่นพุดอะไรเช่นนั้นเล่า” นางจึงอ้อนวอนบ่่อย ๆ แล้วบอกตามความจริงแก่เขาว่า “ฉันเป็นหมั้นไม่สามรถจะให้บุตรแก่เขาขึ้นได้ ตระกูลที่ไม่มีบุตรย่อมฉิบหายจากสมบัตินั้น ถ้าบุตรของท่าน

มีบุตรแล้วจักได้เป็นเจ้าของแห่งทรัพย์สมบัตินั้น ขอ
ท่านจงโปรดยกบุตรของท่านให้แก่สามของฉันทเถิด”
พระกณนั้นจึงรับคำทุกประการ หญิงนั้นจึงนำมาซึ่ง
กุมาริกา กลับคืนมาไว้ในเรือนของสามีร่วมกัน

ครั้นต่อมา หญิงหมั้นนั้นจึงได้มีความคิด
ปริวิตกว่า “ ถ้านางคนนี้ได้มีบุตรเป็นหญิงหรือชาย
แล้วไซ้ร้ เขาก็จะได้เป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติแต่ผู้
เดียว เราควรจะทำนางนมให้มหารกเถยดังนี้ ”

ลำดับนั้น หญิงหมั้นนั้นจึงได้พูดกับนางนั้น
ว่า “ เมื่อครรภ์ได้ตั้งขึ้นมาในท้องของหล่อนเมื่อไร
แล้ว ขอให้หล่อนจงบอกแก่ฉันทเถิดนี้ ” นาง
กุมาริกานั้นจึงรับคำว่า “ จี๊ เมื่อครรภ์ตั้งแล้วจะ
บอกให้ ” ต่อئนั้นมา หญิงหมั้นนั้นจึงจัดการให้ข้าว
ต้มและข้าวสวຍแก่นางกุมาริกานั้นเป็นนิตย์ เมื่อ
นางกุมาริกาตั้งครรภ์ขึ้นมาแล้ว จึงได้บอกแก่หญิง
หมั้นนั้นตามสัญญา หญิงหมั้นได้โอกาสจึงใส่ยาพิษ
ลงในข้าวต้มและข้าวสวຍให้แก่างกุมาริกา ส่วน
ครรภ์นั้นจึงตกไปด้วยกำลังยาพิษนั้น หญิงกุมาริกาก็
ไม่รู้เล่ห์กลที่เป็นเหตุให้ครรภ์ตกไป

ต่อมาเมื่อครรภ์ต้งขึ้นมากเป็นครั้งที่สอง นางก็บอกให้หญิงหมั้นนั้นตามสัญญา เมื่อหญิงหมั้นนั้นรู้แล้ว เมื่อได้โอกาสก็ทำให้ครรภ์นั้นตกไปอีกเป็นครั้งที่สองลงในหนหลัง

ลำดับนั้นมาพวกเพื่อนหญิงของนางกุมาริกาที่คุ้นเคยกันได้ถามนางกุมาริกาว่า “หญิงที่ร่วมสามีกับหล่อน เขาเคยทำอันตรายแก่หล่อนบ้างหรือเปล่า ?” นางกุมาริกาก็แจ้งความแก่เพื่อน ๆ ตามอาการที่ครรภ์ตกไป นางเหล่านั้นจึงครหาจินตาค่าว่า “หญิงอันธพาลเหตุไรหล่อนจึงได้ทำอย่างนั้นเล่า ? หญิงหมั้นนั้นแหละ ได้ประกอบยาสำหรับทำครรภ์ของหล่อนให้ตกไป เพราะกลัวหล่อนจะเป็นใหญ่ เพราะฉนั้นครรภ์ของหล่อนจึงตก หล่อนอย่าได้ทำอย่างนี้อีก

เมื่อกุมาริกา ได้ตั้งครรภ์ขึ้นมาเป็นครั้งที่สาม นางจึงไม่ได้บอกให้แก่หญิงหมั้นนั้นดังหนหลัง ต่อมาเมื่อหญิงหมั้น ได้เห็นครรภ์นางกุมาริกาใหญ่ขึ้นมา นั้นแล้ว จึงได้กล่าวว่า “ เหตุไร ? หล่อนจึงไม่บอกความที่หล่อนตั้งครรภ์แก่ฉัน ” นางกุมาริกาตอบว่า

“ฉันบอกให้หล่อนมาแล้ว หล่อนจึงทำกรรมของ
ฉันตกไปถึงสองครั้งแล้ว ครั้นฉันจะบอกให้หล่อน
ทำไม ? หญิงหมั้นนั้นจึงตกตลึงคิดขึ้นว่า “ บัดนี้
เราฉิบหายแล้ว ” หญิงหมั้นไม่ประมาท จึงได้คอย
จับตาความประมาทของนางกุมาริกาอยู่ทุกทาง เมื่อ
กรรมแก่เต็มทีแล้ว จึงได้ช่องทางประคบขาให้ดัง
หนอนหลัง แต่กรรมนั้นไม่ตกเพราะกรรมแก่เสียแล้ว
ทารกนั้นจึงนอนขวางอยู่ในครรภ์ ทุกซ่เวทนาที่กล้า
แข็งได้เกิดขึ้นแก่นาง นางจึงสงสัยในชีวติมรณา

ขณะนั้น นางกุมาริกาจึงตั้งความปรารถนาขึ้น
ว่า “ เราถูกมันทำให้ฉิบหายแล้ว มันเองเป็นผู้นำ
เรามา ทำทารกของเราให้ฉิบหายถึงสามคนแล้ว
บัดนี้ชีวิตเราเองก็จะฉิบหายด้วย เมื่อเราได้รู้คิดจาก
อดีตภาพนั้นแล้ว ขอให้เราพึงได้เกิดเป็น นางยักษิณี
อาจ เกยวกับทารกของมันเกิด ” เมื่อจบคำอธิษฐาน
แล้วก็ทำกาละกิริยาตายไปขณะนั้น นางจึงได้กลับ
ชาติเกิดเป็นแม่แมวในเรือนนั่นเอง

ฝ่ายสามเณรของนางจึงได้จับเอาหญิงหมั้น แล้ว
กล่าวว่า “ เจ้าได้เป็นผู้ทำตัดตระกูลของเราให้ขาด

ศูนย์ ” ดังนั้นจึงทำการทุบตีด้วยอวัยวะทั้งหลาย
มีข้อเข่า และศอกเป็นต้น จนบอบช้ำทั้งกาย หลุ่ย
หมั่นทนต่อกำลังของเวทนาไม่ไหว จึงได้ตายไป
เพราะความเจ็บปวดทนไม่ไหว แล้วจึงได้กลับชาติจุติ
เป็นแม่ไก่อยู่ในเรือนหลังนั้นเช่นเดียวกัน

จำเนียรแต่กาลนั้นมาไม่นาน แม่ไก่ได้ตกไข่
หลายฟอง แม่แมวจึงไปกินไข่นั้นเป็นอาหารเสีย
ครั้งที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ แม่แมวก็ไปกินเสียเช่น
เคย แม่ไก่เคืองครั้น จึงได้ทำการปรารณาขึ้นมา
ว่า “ มันมากินไข่ของเราถึง ๓ ครั้งแล้ว เดียว
มันก็หยากกินตัวเราเป็นอาหารด้วย เมื่อเราได้จัด
จากชาติแล้วพึงได้กินตัวมันกับลูกมัน ” ดังนั้นแล้ว
เมื่อจุติจากชาตินั้น จึงได้ไปบังเกิดเป็นแม่เสือ
เหลือง ฝ่ายแม่แมวได้ไปบังเกิดเป็นแม่เนื้อในป่า
เมื่อเวลาแม่เนื้อนั้นคลอดลูกแล้ว แม่เสือเหลือง
ก็ไปกินลูกเนื้อทั้งหลายเป็นอาหารเรื่อยมาถึง ๓ ครั้ง
ผลสุดท้ายที่แม่เนื้อจะตาย แม่เนื้อจึงได้ทำความ
ปรารณาไว้ว่า “ พวกลูกของเรา แม่เสือเหลืองตัวนี้
กินเป็นอาหารเสียถึง ๓ ครั้งแล้ว เดียวมันจะกิน

ตัวเราด้วย เมื่อเราจิตใจจากอัคภาพณ์แล้ว ขอพึงได้
 กินมันกับลูกของมันเถิด ” แล้วตายไป จึงได้ไป
 เกิดเป็นนางยักษิณี ฝ่ายแม่เสื้อเหลืองเมื่อจิตใจจากอัค
 ภาพณ์แล้ว จึงได้ไปเกิดเป็นธิดาลกสาวของตระกูล
 บ้านแห่งหนึ่ง ในเมืองสาวัตถี เมื่อบิดามารดาช
 เลี้ยงถึงความเจริญแล้ว พอสมควรก็ได้ไปอยู่ในระ
 กุลของสามี ในบ้านริมประตูเมืองสาวัตถี เป็นสุข
 สาราญตามลำดับมา

ในกาลล่วงมา นางได้ตั้งครรภ์คลอดบุตรคน
 คนหนึ่ง นางยักษิณีทราบข่าว จึงจำเริญตนเป็น
 หญิงสหายรักของเขามาแล้ว ปลอมตัวเข้าไปใน
 เมืองถามว่า “ หญิงเพื่อนของฉันอยู่ที่ไหน? พวก
 ชาวบ้านได้บอกว่า เขาได้คลอดบุตรอยู่ภายในห้อง
 นางยักษิณี พึงค่านันแล้วแสวงพุดว่า “ หญิงเพื่อน
 ของฉันคลอดบุตรเป็นชายหรือหญิงหนอ! ” ฉะนั้นจะ
 เข้าไปคเด็กนั้น ดังนี้แล้ว จึงเข้าไปทำการแลดูอยู่
 เมื่อได้จับทารกนั้นกินแล้วก็กลับไป

ต่อมาหญิงนั้นก็เริ่มตั้งครรภ์ คลอดบุตรอีก
 เป็นครั้งที่สอง นางยักษิณีจำเริญตนเป็นเพื่อนของเขา

เข้าไปกินเสียดจในหนหลัง ต่อขึ้นมาอีก เมื่อฤ-
ธิดามัครภักดิ์เข้ามาเป็นครั้งที่สาม จึงเรียกสามแล้ว
บอกว่า “นาย! นางยักษ์ฉันทนหนึ่งกินบุตรของเรา
เสียในหนถึงสองคนแล้ว เดียวฉันทนจักไปสู่เรือน
แห่งตระกูลของฉันทนเพื่อคลอดบุตร” เมื่อสามตกถ
นางจึงไปสู่เรือนของตระกูลแห่งตน แล้วได้คลอด
บุตรหนึ่งตามประสงค์

ในกาลครั้งนั้น ฝ่ายนางยักษ์ถึงกำหนด
คราวส่งน้ำให้แก่ท้าวเวสสุวรรณ คราวนั้นนางยักษ์
ทั้งหลาย ต้องไปตักน้ำจากสระอโนดาต ใช้น้ำบน
ศีรษะมา เพื่อให้ท้าวเวสสุวรรณ ตามวาระทำกันถึง
๕ เดือนบ้าง ๕ เดือนบ้าง จึงพ้นจากเวรได้ บางครั้ง
นางยักษ์เหล่านั้น จนมีกายบอบช้ำจนถึงสิ้นชีวิต
บ้างก็มี ส่วนนางยักษ์ฉันทนนั้น พอฟพ้นจากเวรส่งน้ำ
ครบแล้ว ก็รีบไปสู่เรือนแห่งนั้น เข้าไปตามว่า หญิง
เพื่อนของฉันทนอยู่ที่ไหน? พวกชาวบ้านบอกว่า ท่าน
อยากพบเขาหรือ? มีนางยักษ์ฉันทนหนึ่ง มากินทารก
ของเขาในเรือนหน เพราะฉะนั้นเขาจึงไปสู่เรือน
แห่งตระกูลของเขา นางยักษ์ฉันทนจึงคิดว่า “เขา

จะไปในที่ไหน ๆ ก็ตามเถิด จักไม่พินเราได้” ดังนี้
อันกำลังของเวร บ่อมทำให้เกิดความอุตสาหะวิ่ง
บ้ายหน้าไปสู่ในที่ประสงคั่น

ฝ่ายนางกฤติดานัน เมื่อคลอดบุตรแล้ว ถึงกำหนดวัน
หนึ่ง หันขว้างของทารก จึงได้อุ้มทารกไปสู่ท่าหน้า อาบ
น้ำตงช่อแล้ว จึงกล่าวกับสามีของตนว่า นาย! เคยพบ
เราพากันไปสู่เรือนของเราเถิด แล้วอุ้มบุตรเดินทางไปกับ
สามี ตามทางที่ตัดไปทางพระวิหารเชตวัน เมื่อถึง
สระโบกขรณีข้างพระเชตวัน จึงมอบบุตรให้สามีเปลี่ยน
กันอุ้ม เปลี่ยนกันลงไปอาบน้ำในสระ เสร็จแล้วนางรับ
มารับบุตร ให้สามีลงไปอาบอีก เมื่อสามีกล่าวถึงอาบ
น้ำอยู่ นางอุ้มบุตรให้ดื่มนม จึงได้แต่ไปเห็นนางยักษิณีมา
ในขณะนั้น จึงร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า นาย! มาเร็ว ๆ
เถิด นางยักษิณีตนนั้นมาแล้ว นางจึงไม่อาบย่นรออยู่
ให้สามีขึ้นมาช่วยได้ จึงวิ่งบ้ายหน้าเข้าไปสู่ในพระวิหาร
เชตวันทีโกถนั้น

ในสมัยนั้นพระศาสดา ได้ทรงแสดงธรรมอยู่ใน
ท่ามกตางของบริษัทเป็นจำนวนมาก นางกฤติดาจึงวิ่ง
เข้าไปในท่ามกตาง แล้วทูลบุตรให้บนตงเบองหลัง

พระบาท แห่งพระพุทธรเจ้า แล้วกราบทูลว่า “บุตรคน
ข้าพระองค์กลัวแก่พระองค์แล้ว ขอพระองค์จงประทาน
ชีวิตให้แก่บุตรของข้าพระองค์เถิด

ธรรมดาคามฉิดดา คำนาย่อมมีเทพยดาสถิตย์
อยู่เฝ้ารักษาทุกแห่งหน ในพระเชตวัน ก็มีเทพยดาองค์
หนึ่งชื่อ ถ่มนเทพ ผู้ตั้งอยู่ที่ขัณฑ์ประตู จึงไม่ยอมให้นาง
ยักษิณีเข้าไปข้างในได้ พระค้ำดา จึงรีบสั่งเรียกพระ
อานนท์เถระมาแล้วตรัสว่า อานนท์! เธอจงไปบอกให้
นางยักษิณนั้นเข้ามา พระเถระไปเรียกนางยักษิณเข้ามา
แล้ว ณ ที่นั้น กุณฑลจึงกราบทูลแก่พระองค์ว่า “ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ นางยักษิณเข้ามาแล้ว พระค้ำดาทรง
ตรัสว่า “นางยักษิณจงมาเถิด เจ้าอย่าได้ร้องไปเลย”
ดังนี้แล้ว จึงตรัสแก่นางยักษิณ ผู้มาขึ้นตรงพระพักตร์
นั้นว่า เหตุไร? เจ้าจึงทำอย่างนั้น หากมันพวกเจ้าไม่
ได้ฆ่าแต่เฉพาะหน้าพระพุทธรเจ้าแล้ว ผู้เช่นเรา เวระของ
พวกเจ้า จักได้เป็นกรรมตงอยู่นานชดกบปหนึ่ง เหมือน
เวระของงูกับพังพอน เหมือนหมักกับไม้ตะคร้อ (ไม้ไธส
หรือไม้ไคร้) เหมือนกากกับหมักเค้า เหตุใดพวกเจ้า
จึงทำเวระและเวระต่อกัน เพราะเวระย่อมระงับไปด้วยความ

ไม่มีเวร หาระงับด้วยเวรไม่ คงันแต่ๆ จึงได้ครัดพระ
คาถาแก่นางยักษิณี แด่บริษัทนัคด้วยคำว่า:-

ในกาละไหน ๆ เหวงหลายในโลกนบ้อมไม่
ระงับด้วยเวรเลย ก็แต่บ้อมระงับได้ด้วย
ความไม่จองเวร ธรรมเป็นของเก่า (แต่ดั้งเดิม)

อธิบายความว่า บุคคลแม้จะดำรงขงทเปื่อนดก-
ปรกไม่ระฮาด มีนาลายแะนามกเป็นคณ ทคคอยู่ เมื่อ
เอนาแะของไม่ระฮาดเหล่านนั้นมาถ้าง ก็แต่ยอมไม่ให้
เป็นที่หมคจค หายกถันเหม็นได้ โดยที่แท้ ทนกกถเป็น
ที่ไม่หมคจค แะมกถันเหม็นยิ่งกว่าเก่าฮคณคโค บุคคล
เมื่อเรากถูกเขาคำเรา เรากคาคอบเขา เมื่อเรากถูกเขาประ
หารเรา (เบียดเบียน ข่า) เรากคาคอบเขา นแะละ ย่อมไม่
ฮายยังเวรให้ระงับด้วยเวรได้ โดยที่แท้เขาฮอว่าทำเวร
นั้นเองให้ยังชนไป แม้ในกาละไหน ๆ ชนฮอว่าเวรทง
หลาย ย่อมไม่ระงับได้ด้วยเวร โดยที่แท้ยอมเจริญชน
อย่างเดียว

อนง เมื่อฮอย่างว่าของที่ไม่ระฮาดคคอยู่ มีนา
ลายนามกเป็นคณเหล่านนั้น อนบุคคลถ้างแะดด้วยนวกได้
ระฮาด ของนยอมเป็นทหมคจค ไม่มกถันเหม็นคคโค

เวรทั้งหลายย่อมระงับ ย่อมสงบ ย่อมถึงความไม่มีได้
ด้วยความเป็นไม่วร ด้วยน้ำคตขันติ และเมตตา ด้วยการ
ทำไว้ในใจโดยแยบคาย ด้วยพิจารณานั่นนั่นนั่นนั่นนั่น

ธรรมนั้นคือคำว่า “ความสงบเวรด้วยความไม่มี
เวร เป็นของเก่า เป็นมรรคาของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระ
องค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ และพระธรรมา
สังฆทั้งหลายทุก ๆ พระองค์ ได้ดำเนินไปแล้วแล

ในกาลเมื่อจบพระธรรมเทศนานี้ นางยักษิณได้
พลกจิตตงอยู่ในโศคาปัดตผลโดยเร็วพลัน ณ ที่นั้น เมื่อ
เทศนาได้เป็นคาถามันประโยชน์ แม้แต่บริษัทผู้ที่ประชุม
กันอยู่ ณ ที่นั้น ก็ได้สำเร็จมรรคผลตามวาทนาบารมย์ของ
ตน ณ กาละครั้งนั้นแล

แต่นั้นมา พระคำสดาจึงได้ตรัสแก่นางกถชิคาณ
ว่า “เจ้าจงให้บุตรของเจ้าแก่นางยักษิณนั้นเกิด” นางกถ
ชิคาตอบว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์กลัวพระ
คำสดา เจ้าอย่ากลัวเขาเลย อันตรายย่อมไม่มีแก่เจ้า
เพราะธิดาของนางยักษิณนั้นแล

นางกถชิคาเชื่อตามโอวาทของพระคำสดา แล้ว
จึงอุ้มบุตรเข้าไป ให้นางยักษิณ ณ ที่นั้น นางยักษิณ

เมื่อได้ชมทารกนั้นแล้ว จึงก้มลงจูบ และกอดด้วยความ
รักเด็ก เมื่อพอใจแล้ว จึงส่งกลับคืนให้นางดาอึก นาง
ยักษิณี จึงเริ่มร้องไห้ ซนคดยปรวคคมแก่นางยักษิณีใน
ขณะนั้น

ลำดับนั้น พระคำสดา จึงได้ตรัสถามแก่นางยักษิณี
ยักษิณีว่า อะไรวะ: นางยักษิณีได้กราบทูลแก่พระคำสดา
ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ” เมื่อก่อนนั้น ข้าพระองค์
แม้ได้เร่จืดด้วยการเดียงซพคดยไม่เลือกทาง ก็ยัง
ไม่ได้อาหาร พอเต็มปากเต็มท้อง บัดนี้ข้าพระองค์จัก
เดียงซพให้เป็นอยู่ด้วยอย่างไร?

ลำดับนั้น พระคำสดาทรงตรัสนางยักษิณีนั้นว่า
“เจ้าอย่าวิตกไปเลยเรอหน” แล้วพระคำสดาทรงตรัส
แก่นางกุตติดานั้นว่า เจ้าจงนำเอานางยักษิณีนี้ให้ ไปอยู่
ในเรือนกับเจ้าเถิด จงปฏิบัติด้วยข้าวต้ม และข้าวส่วย
อย่างดี เมื่อนางกุตติดาได้นำนางยักษิณีไปถึงบ้านแล้ว
จึงให้พักอยู่ในโรงกระเดื่อง (โรงตำข้าวเปลือก) นางจึง
ได้ปฏิบัติด้วยข้าวต้ม ข้าวส่วยเป็นอย่างดี ขณะนางกุตติดา
ลงไปซื้อข้าวเปลือก เดี๋ยวนี้จึงปรากฏแก่พาง
ยักษิณีดูก็กับว่าค้อยศรัษะ: เขาจึงเรียกนางกุตติดา แล้ว

พูดว่า เพื่อนฉันไม่อาจอยู่ในที่นี้ได้ ขอท่านจงให้ฉันพัก
 อยู่ในที่อื่นเถิด ถึงแม้นางกุฎธิดา จะให้พักอยู่ในโรงกระ
 เดือก ข้างคุ่มนา ริมเตาไฟ ริมชายคา ริมกองหยกเยื่อ
 ริมประตูบ้าน เหล่านี้ก็ตาม นางยักษ์ย่อมกล่าวไว้ในโรง
 ดังนั้น ดังที่ย่อมปรากฏดูด้วยศรัทธาอยู่ ที่ข้างคุ่ม
 นาน พวกเด็ก ๆ ย่อมราดนาทเป็นดินลงไปถุกถน ทริม
 เตาไฟ ฝังดินข้อมมานอน ทริมชายคา พวกเด็กย่อม
 ทำดังปรก ทริมกองหยกเยื่อ ขนทองหลายข้อมมาเท
 หยกเยื่อ ทริมประตูบ้าน พวกเด็กชาวบ้าน ย่อมมา
 เล่นการพนัน กันด้วยกระแสนั่งกันแล้ว จึงไม่อยู่ในที่
 เหล่านี้ได้

ทรงเห็นหญิงกุฎธิดา จึงจัดให้นางยักษ์ไป
 พักอยู่ที่สงัด ภายนอกบ้าน นางจึงพยายามนำเอา
 เอาข้าวต้มและข้าวสวอย่างดีเป็นต้น ไปส่งให้นาง
 ยักษ์เป็นประจำ แล้วปฏิบัติในที่นั้นให้สบาย ส่วน
 นางยักษ์จึงรักใคร่ขนิษฐาอย่างนั้นว่า “เดี๋ยวนี้หญิงสหาย
 เพื่อนของเรา นี้อุปการมากแก่เรา เอาเถอะอย่าง
 ไรก็ดี เราจะทำความตอบแทนบุญคุณของนางสบาย
 สักอย่างหนึ่ง” เมื่อคิดดังนี้แล้ว จึงได้บอกแก่หญิง

สหายนั้นว่า สหายในปิ่นปักผมผ่นงาม ท่านจงทำข้าว
กล่ำในที่บนคินดอนเถิด ปัดออกไปก็บอกว่า ในปิ่นผ่น
ปักแล้ว ท่านจงทำข้าวกล่ำในที่ลุ่มเถิด บอกแก่
สหายของตน ส่วนข้าวกล่ำของพวกชนชาวบ้านทั้ง
หลายที่ทำได้แล้ว ข้าวกล่ำย่อมเสียหายด้วยน้ำมาก
เกินไป ด้วยน้ำน้อยเกินไป ส่วนข้าวกล่ำของนาง
กฤชดานั้น บ่อสมบุรณไหล่อเกินไปสูญหายบ่อ
มิได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกปี

ครั้นนั้น พวกชนชาวบ้านทั้งหลาย จึงพากัน
ถามนางกฤชดานั้นว่า แม่! ข้าวกล่ำของหล่อนทำ
แล้ว บ่อไม่เสียหายด้วยน้ำมากเกินไป ด้วยน้ำ
น้อยเกินไป หล่อนรู้ได้อย่างไร ที่ฝนจะดีและฝนจะ
แล้ง แล้วจึงทำการงานนั้น ข้อนั้นเป็นอย่างไรหรือ
เล่า? นางกฤชดาจึงได้บอกแก่เขาว่า “นางยักษิณี
ซึ่งเป็นญาติ เพื่อนของฉัน บอกความที่ฝนจะดี จะ
แล้งแก่ฉัน ฉันจึงทำข้าวกล่ำทั้งหลาย ในที่ดอนและ
ที่ลุ่มตามคำบอกของนางยักษิณนั้น เหตุนี้ข้าวกล่ำ
ของฉันจึงสมบุรณดี พวกท่านไม่เห็นหรือ? โภชนะ
ที่ข้าวต้มและข้าวสวยเป็นต้น ที่ฉันนำไปจากเรือน

ของฉันท้อยเป็นนิตย สิ่งของเหล่านี้ ฉันทได้นำไป
 ให้นางยักษิณน แม่พวกท่านทั้งหลาย ก็จะนำเอา
 โภชนะอันมีข้าวต้มและข้าวสวยเป็นต้น อย่างดี ๆ
 ไปให้นางยักษิณผู้สหายของฉันทบ้าง นางยักษิณ
 ก็จะแลดูในการงานพวกของท่านทั้งหลายบ้าง

นับตั้งแต่กาลครั้งนั้นมา พวกชนชาวเมืองท่ง
 สัน ก็พากันมาทำสักการะแก่นางยักษิณนเป็นอัน
 มาก จำเดิมแต่่นั้นมา นางยักษิณก็เอาใจใส่แลดู
 การงานทั้งหลายของชาวบ้านเหล่านั้นทั้งปวง ด้วย
 จิตคิดเป็นผู้กตัญญู นางยักษิณก็เป็นผู้มีโอกาสได้
 เข้าถึงลาภอันเลิศแล ทั้งมีบริวารแวดล้อมมากมาย

ครั้นกาลต่อมา นางยักษิณถึงโอกาสได้ทำ
 บุญกุศล นางจึงได้เริ่มทำบุญ จัดตั้งให้ม้งานสลาก
 ภัต จึงจัดสำหรับทักษิณ เป็น ๘ กอง ถวายทานแก่
 พระสงฆ์จนเสร็จพิธี ส่วนวิธีถวายสลากภัตตให้นาง
 ยักษิณเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกนั้น พวกชนชาวพุทธท่ง
 หลาย ก็ยังถือเอาเป็นตัวอย่าง ถวายกันอยู่จนถึงกาล
 บัดนี้แล วิสัยชนามา เรื่องนางยักษิณหมดเวรด้วย

การไม่จองเวร ขอให้ท่านทั้งหลายอย่าผูกเวร ก่อ
 เวรกันเหมือนเรื่องนางยักษ์ณีที่เกิดขึ้น จงทำตนให้
 หมดเวรเหมือนนางยักษ์ณี ที่หมดเวรนั้นเกิด ขอจบ
 เพียงเท่านี้เทอญ.

ความสำคัญทางกัน

ของพุทธเจ้า ๕ พระองค์

บัดนี้ ข้าพเจ้าจะขอนอบน้อมนมัสการแด่
พุทธศักราชแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง
๕ พระองค์ ที่ได้เสด็จมาอุบัติขึ้นในโลกแผ่นดินนี้
อันกว้างใหญ่ไพศาลหนาได้ ๒ แสน ๔ หมื่น โยชน์
ที่ได้ตรัสรู้แล้วในอดีต และจะตรัสรู้ในอนาคตภาย
ภาคหน้า ในภพทุกภพนี้มีความเจริญงอกงามยิ่ง
กว่าภพอื่น ๆ ที่ล่วงมาแล้วในอดีต บางภพก็มี
พระพุทธเจ้ามาอุบัติขึ้นอย่างมาก ๓ องค์ ๔ องค์เท่า
นั้น บางภพก็ว่างเปล่าไม่มีพระพุทธเจ้าอุบัติเกิดขึ้น
เลย ส่วนสัตว์ทั้งหลายก็พากันมีคตินิยมอันทราม ไม่
รู้จักข้อวัตรปฏิบัติพาตนให้ออกจากทุกข์หลุดพ้นจาก
ทุกข์ไปได้ ส่วนในภพทุกภพก็อกภพที่เราอาศัยเกิด
ขึ้นมานี้เจริญมาก มีพระพุทธเจ้าอุบัติทั้ง ๕ พระองค์
และโคธลำดับกันมีพระอริยมะเณดได้ตรัสรู้มาอุบัติตรัสรู้
ในอนาคตเป็นนิมิต

ในทันที ข้าพเจ้าจะขออธิบายอุปมาในภัทท
 กับปีนกล้วยกับปีหนึ่ง ในที่กำหนดว่านานกับปีหนึ่งนั้น
 ให้เราท่านทั้งหลายพึงรู้เอาในที่อุปมานี้เถิด ท่าน
 อุปมาไว้ว่า “ มีจอมพาลคนหนึ่งกว้างได้โยชน์หนึ่ง
 สูงก็ได้โยชน์หนึ่งตั้งไว้ พอถึงร้อยบัพทพยมเทพยดา
 เอาผ้าทิพย์ เนื้อละเอียดลงมาเช็ดก้นจอมพาลนั้น
 หนึ่งแล้วก็ไป ต่อเมื่อถึงร้อยบัพทมาครบรอบอีก จึง
 เอาผ้าลงมาเช็ดก้นพาลนอกครั้งหนึ่ง นิยมทำอย่าง
 นั้นถูกรอบແห่งร้อยปี ตลอดมาจนตราบเท่าจอมพา
 ลานสักลงเรียบราบเสมอกับพื้นพสุธาเมื่อใด เมื่อ
 นั้นแล จึงกำหนดว่าได้กับปีหนึ่งเมื่อนั้น ขอท่านทั้ง
 หลาย จงใช้สติปัญญาพึงกำหนดรู้ด้วยประการฉะ
 นี้เป็นระยะเวลาความนานของกับปีหนึ่งในภัทท
 นี้แล ในภัททกับปีนจึงมีพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์มา
 ตรัสรู้ตามลำดับกัน ตั้งแต่องค์หนึ่งคือพระกกุสันธ
 เริ่มมาตามลำดับจนถึงองค์ที่ ๕ คือพระอริยมัคโคไตรย
 พระพุทธเจ้าเป็นที่สุด ในลำดับนี้จะได้อธิบายประวัติ
 ของพระพุทธเจ้า กกุสันธโดยย่อก่อนคือ

พระพุทธรูปทองคำ ๑

พุทฺธโพรุสตุโต อันเทพบุตรโพธิสัตว์องค์
หนึ่งได้จุติจากสวรรค์ชั้นดุสิต เสด็จลงมาอุบัติขึ้นใน
เมืองเขมวดีศรีมหานคร ทรงพระนามว่า “กกุสันธ”
บิดานามว่า “อัคริทัตตพราหมณ์” พระมารดาของ
พระองค์ทรงพระนามว่า “นางวิสาขาพราหมณ์”
พระองค์ออกบวชทำ บำเพ็ญกุศกริยา นานถึง ๑๐
เดือน จึงได้ตรัสรู้ด้วยอาศัยไม้ซีกเป็นศรีมหาโพธิ์
เป็นที่ตรัสรู้ ขณะที่ตรัสรู้ นมัสลักรักได้ ๓๖
ศอกเป็นที่ประทับ พระพุทธรองค์มีรั้ง (รัสมิ)
ปกติแผ่ไปโดยรอบได้ ๑๐ โยชน์ พระพุทธรองค์มี
อัครสาวกทั้งสองชื่อ พระวิฑูระเถระ และพระสัทธวัชเ
มีพระอัครสาวิกาสองชื่อ พระสมาเถรหนึ่ง พระ
จัมปนามาหนึ่ง มีพระพุทธรูปบูชาอีกชื่อพระพุทธริ
เถระ พระองค์มีพระวรกายสูงได้ ๔๐ ศอกเป็นประ
มาณ พระชนมายุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เจ้านั้นยืนยาวได้ ๘๔ ๕๐๐ ปี จึงดับขันธปรินิพพาน

เมื่อพระพุทธองค์ มาอุบัติตรัสรู้ในโลกนี้แล้ว ก็ได้เป็นมหาศอนยิ่งใหญ่ แก่มหาชนทั้งหลาย บรรดาสัตว์ที่มาเวียนว่ายตายเกิด อยู่ในศาสนาของพระองค์นั้น เมื่อจุติจากชาติแล้ว ก็นับว่าได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นพรหม และได้บรรลุถึงมรรคผลนิพพาน ธรรมวิเศษสุดที่จะนับจะประมาณ เหตุนี้ด้วยอำนาจแห่งผลสืบผลทาน บำเพ็ญบุญภาวนาสดับรับฟังพระธรรมเทศนาสร้างบารมีในศาสนาของพระพุทธองค์ พระองค์เสด็จเที่ยวโปรดสัตว์ในวิภวตามบุรพประเพณีของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์มาแต่ปางก่อน เมื่อมาบุพพริยาครบ ๔ หม่นไปวิบุรณกาลก็ดับขันธเสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน ครนหมดเขตพระศาสนาของพระพุทธองค์ล่วงไปได้พุทธันดรแล้ว จากนั้นนานไปจนกว่าแผ่นดินสูงขึ้นโยชน์หนึ่ง นับเป็นว่าได้ ๖ พันวตามกำหนด จึงจะมีพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งมาตรัสรู้คือ:-

พระพุทธเจ้าองค์ที่ ๒

ลำดับนี้ มีเทพบุตรโพธิสัตว์อีกองค์หนึ่งได้

เสด็จจุติลงมาจากเทวโลกสวรรค์ชั้นดุสิต มาอุบัติขึ้น
 ในเมืองโศภิตบุรีศรีมหานคร ในตระกูลพราหมณ์
 ปราภณนามของบิดาชื่อว่า “ ท้าวปัญญทัตตพราหมณ์ ”
 ปราภณนามของมารดาชื่อว่า “ นางอุตตรา พราหมณ์ ”
 พระองค์ได้ออกบำเพ็ญบุญบรรพชาทำทุกรกิริยานาน
 ถึง ๑ เดือนจึงได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง
 พระนามว่า “ โคนาคมนพระพุทธเจ้า ” ด้วยอาศัยไม้อุทุมพร
 พลุกเป็นศรีมหาโพธิ์เป็นที่ตรัสรู้ธรรม ขณะ
 ที่ตรัสรู้มีปลั่งก่อกองได้ ๒๐ ศอก เมื่อจะนับเป็นว่า
 ก็ได้ ๕ วาบริบูรณ์ เป็นที่ประทับตรัสรู้ พระพุทธ-
 องค์มีพระรัศมี (รัศมี) เป็นปกติแผ่ไปโดยรอบหา
 ประมาณมิได้ พระพุทธองค์มีพระอัครสาวกทั้งสอง
 องค์ชื่อ พระภิกษุยะเถระหนึ่ง พระอุตตระหนึ่ง พระ
 พุทธองค์มีอัครสาวิกาสองพระองค์คือ พระสมุททา
 เถรีหนึ่ง พระอุตตราเถรีหนึ่ง มีพระพุทธอัมมฤฎาก
 ชื่อพระโสติดิยะเถระ พระพุทธองค์มีพระวรกาย
 เปต่งปลั่งสูงได้ ๓๐ ศอก เป็นประมาณ พระชนมายุ
 ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ยืนนานได้ ๓
 หมื่นปี จึงดับขันธปรินิพพาน

เมื่อพระพุทธเจ้าโกนากมนมาตรัสรู้ในโลกนี้ แล้วก็ได้มีหลายข้อยิ่งใหญ่ บรรดาสัตว์ทั้งหลายที่ มาเวียนว่ายตายเกิดในศาสนา ของพระพุทธ องค์ นั้น บ่อมได้พากันบำเพ็ญบุญให้ท่านบริจาต รักษา ศีล สดับรับฟังพระธรรมเทศนา เจริญสวคมนต์ภาวนา ในศาสนาของพระพุทธองค์ ด้วยกุศลผลบุญเหล่านั้น เมื่อได้จุติจากชาตินั้นแล้วบ่อมพากันไปบังเกิดในเทว โลกสวรรค์ชั้นพรหม และได้มรรคผลนิพพานธรรม วิเศษเป็นที่สุดในบัดนี้ชาตินี้ก็นับไม่ถ้วน สัตว์ ๕ ทั้งหลายที่หลุดจากที่ไม่ได้บรรลุมรรคผล เมื่อจุติ จากมนุษย์แล้ว บ่อมไปบังเกิดในเทวโลกสวรรค์เสีย ๓ ส่วน ไปบังเกิดในนรกเสีย ๑ ส่วน เพราะคน เหล่านั้นเป็นคนใจบาปหยาบช้า ไม่ได้สดับรับฟังพระ ธรรมเทศนา ไม่ได้รักษาศีล ๕ ศีล ๘ ให้รุ่งเรือง ไพบูลย์ เมื่อพระพุทธองค์ออกโปรดสัตว์ ในบ้าน น้อยเมืองใหญ่ ตามพุทธวิสัยประเพณีของพระพุทธ เจ้าสืบกันมาทุก ๆ พระองค์ เมื่อพระชนมายุครบ บริบูรณ์ ๓ หมื่นพรรษา ก็เสด็จดับขันธเข้าสู่อมตมหา นิพพาน ครนหมดเขตอายุศาสนาของพระพุทธองค์

ล่วงไปได้พุทธันดรหนึ่งศาสนา กว้างลงมิตมนต์ชา
นาน จนกว่าแผ่นพระสุธาส่งขึ้นมาได้โยชน์หนึ่ง ถ้า
นับเป็นวาได้ ๖ พันวาทตามกำหนด จากนั้นจึงจะมี
พระพุทธเจ้า อีกพระองค์หนึ่งมาตรัสรู้ธรรมในโลก
เป็นลำดับคือ:-

พระพุทธเจ้าองค์ที่ ๓

ลำดับนั้นมาเมื่อพบตรูปธัสตว์พระองค์หนึ่ง
ได้จุติเสด็จลงมาจากเทวโลกสวรรค์ชั้นที่ ๔ มาอุบัติ
ขึ้นในเมืองพาราณสีมหานคร แห่งตระกูลพราหมณ์
ปรากฏนามของบิดาว่า “ท้าวพรหมทัตตพราหมณ์”
มารดาเรียกว่า “ชนวนดีพราหมณ์” พระองค์ทรง
บำเพ็ญบุญออกบรรพชา บำเพ็ญทุกริกิริยา ได้ ๗ วัน
จึงได้ตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นในโลกปรา-
กฏพระนามว่า กัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้อาศัยไม้
ไทรเป็นศรีมหาโพธิ์ตรัสรู้ธรรม เมื่อตรัสรู้มีบัล-
ลังก์สูงได้ ๑๕ ศอก เมื่อจะนับเป็นวา ว่าได้ ๓ วา
๓ ศอก เป็นที่ประทับตรัสรู้ พระพุทธองค์มีรัศมีแผ่
ไปทุกทิศไม่มีประมาณ มีอัครสาวกทั้งสองชื่อ พระ

คัสสเถระหนึ่ง พระภารทราษเถระหนึ่ง มอคคสาวิกา
 ซ้อพระอนราเถระหนึ่ง พระอรุเวลาเถระหนึ่ง พุทธ
 อุปัฏฐาก ซ้อพระสัพพมิตตเถระ พระพุทธองค์มีพระ
 วรกายเปล่งปลั่งสูงได้ ๒๐ ศอก พระชนมายุของ
 องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยาวได้ ๒ ห่ม
 ปี จึงดับขันธเข้าสู่ปรินิพพาน

พระพุทธเจ้า กัสสป เมื่อมาตรัสรู้ธรรมในโลก
 นี้แล้วย่อมมีมหาภัยอันยิ่งใหญ่แก่เจตนีย์สัตว์ทั้งหลาย
 บรรดาสัตว์ทั้งหลาย ที่มาเวียนว่ายตายเกิดในคำสอนของ
 พระพุทธองค์ ย่อมพากันได้บำเพ็ญบุญให้ทานบริจาค
 รักษาศีลสั่งคัมภีรฟังพระธรรมเทศนา ถวสมนต์ภาว-
 นาในสำนักของพระพุทธองค์ เมื่ออินทรีย์แก่กล้าก็ย่อมได้
 ถึงขงมรรคผลนิพพานในปัจจุบันนี้นั้นมากมาย นอกจาก
 นั้นแบ่งเป็น ๔ ส่วน เมื่อจุติจากโลกมนุษย์แล้วย่อมไป
 บังเกิดในสวรรค์ชั้นพรหม ๒ ส่วน ไปตกในนรก ๒ ส่วน
 ที่ไปตกนรกนั้นเพราะเป็นคนใจบาปหยามช้า ไม่รู้จักรักษา
 ศีลบำเพ็ญบุญภาวนาให้รุ่งเรืองสุกใสในชาติที่เป็นมนุษย์
 นพด

เมื่อพระพุทธองค์ได้เสด็จออกไปรดสัตว์ไปตาม
บ้านน้อยเมืองใหญ่ราชธานี ตามพุทธวิสัยประเพณีของ
พุทธเจ้าตถกัมมมาทุก ๆ พระองค์ ต่อเมื่อพระชนมายุ
ครบบริบูรณ์ ๒ หมื่นพรรษา พระองค์ก็เสด็จกลับชนนเรา
ลุ่มหาอมคณิพพาน ครั้นเมื่อหมดเขตอายุคำสอนาของพระ
พุทธเจ้าดวงไปได้พุทธชนนครหนึ่ง คำสอนกว้างมีคณน
อยู่ช้านาน จนกว่าแผ่นพระธรรมาสงฆ์ได้โดยชนหนึ่ง
ดำเนินเป็นวาทุได้ ๖ พันชา จากนั้นจึงจะมีพระพุทธเจ้าอีก
พระองค์หนึ่งมาครีตธรรมในโลกเป็นลำดับไปคือ:-

พระพุทธเจ้าองค์ที่ ๔

ลำดับนั้น ยังมีเทพบุตรโพธิสัตว์พระองค์หนึ่ง
จุติลงมาจากเทวโลกสวรรค์ชั้นดุสิต ลงมาอุปถัมภ์
สอนเวณีย์สัตว์ ซึ่งมาเป็นพุทธศาสดาจารย์ของเรา
ท่านทั้งหลายในปัจจุบันนี้ เริ่มต้นเดิมแรกได้มาอุปถัมภ์
ในเมืองกบิลพัสดุ์มหานครในตระกูลกษัตริย์ พระ
ราชบิดาทรงพระนามว่า “ศรีสุทโธทนมหาราช”
พระราชมารดาทรงพระนามว่า “พระนางสิริมหามายา-
ราชเทวี” เมื่อพระองค์เจริญวัยมาได้ ๒๕ พรรษา
จึงออกมาหาภิเษกสมรสแสวงหาโมกขธรรม บำเพ็ญ

ทุกกรกิริยานานถึง ๖ พรรษา จึงได้สัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ปราภุพระนามว่า “ พระศรีสากยะมุนีโคดมพระพุทธเจ้า ” ซึ่งเป็นศาสตราจารย์เอกของเราทั้งหลายนี้ ได้อาศัยต้นศรีมหาโพธิ์เป็นที่ตรัสธรรม มีบัลลังก์สงได้ ๑๔ ศอกเป็นที่ประทับตรัสธรรม ณ ฝั่งแม่น้ำเนรัญจรา ตำบลอรุเวราเสนานิกม พระพุทธองค์มีพระรังษีออกจากพระวรกายโดยรอบได้ ๑ วา สว่างรอบล้อมพระกาย มีอัครสาวกทั้งสองชื่อ พระสารีบุตรมหาเถระหนึ่ง พระโมคคัลลานมหาเถระหนึ่ง มีพระอัครสาวกาสองพระองค์คือ พระนางเขมาเถระหนึ่ง และพระนางอุบลวันณาเถระหนึ่ง พระพุทธอุปัฏฐากชื่อ พระอานนท์เถระ พระพุทธองค์มีพระวรกายสงได้ ๘ ศอก พระชนมายุขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้าขึ้นยาวได้ ๘๐ พรรษา จึงดับขันธเข้าสู่พระนิพพาน

เมื่อพระพุทธเจ้าโคดมบรมครูของเรา เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว ก็เป็นมหายศอันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่เราทั้งหลาย บรรดาสัตว์ทั้งหลายที่เวียนว่ายตายเกิดในศาสนาของพระพุทธองค์ ย่อมพา

กันบำเพ็ญบุญบริจาคทานรักษาศีลลำดับดับ พัง พระ
 สัทธรรมเทศนาสวคมนต์ภาวนา ในศาสนาของพระ
 องค์ ทัมมอินทรีย์แก่กล้าหลุดพ้นไปจากวิญญูสงสาร
 นึกมากมาย ทวนอยู่ในวิญญู^๕ก็มากมาย จัดเป็น ๔
 ส่วนคือเวียนไปจุติในเทวโลกพรหมโลกเสียส่วนหนึ่ง
 เวียนไปในอบายเสีย ๓ ส่วน ด้วยเหตุที่มันคนห่าง
 ไกลจากการให้ทาน รักษาศีลภาวนาบำเพ็ญบุญใน
 พุทธศาสนา เป็นคนใจบาปหยาบช้าตามก จึงได้
 ไปสู่ในอบายทุกข์เสียมากด้วยเหตุดังกล่าวมานี้แล

ครั้นเมื่อพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ก็ได้ยกเสด็จ
 ถิ่นจรรเทศนาไปตามบ้านน้อยเมืองใหญ่ราชธานี ตามพุทธ
 วิสัยประเพณีอันพระพุทเจ้าในปางก่อนทุก ๆ พระองค์
 เคยปฏิบัติกันมา เมื่ออายุครบ ๘๐ พระพรรษา^๕ก็ได้เสด็จดับ
 ขันธ์เข้าสู่อมตมหาปรินิพพานเป็นบรมสุขนิรันดร์ ปรีนิพ-
 พาน ณ ระหว่างนางรังคังคู้ในด้าววัน เมืองกุสินาราราช
 ธานี ในปัณณะ^๕ (ปีได้) เดือน ๖ (เดือน ๘ เหนือ)
 วันเพ็ญ ในปัจฉิมยาม วันอังคาร ปัจจุบันสมัยนับ
 ได้ดังนี้แล ฯ

ในสมัยก่อนจะปรีนิพพาน สมเด็จพระชินสีห์จะมี
พุทธเจ้ามาตรัดแก่พระอาณนที และภิกษุทั้งหลายเป็นพุทธทำ
นายไว้ให้ปรากฏในภายหน้าว่า “ ภิกษุทั้งหลาย พระศา
ศตทรงอนุญาตไว้พระศาสดา ๕,๐๐๐ พระพรรษา แต่เมื่อ
ศาสดาของเราล่วงไปแล้ว ๕๐๐ ปี ก็จะไม่มีการภิกษุอันแต่
ครั้นศาสดาล่วงไปได้ ๑,๐๐๐ พระพรรษา ก็จะไม่มีการ
อรหันต์เหาะเหินเดินอากาศได้เหมือนดังหนหลังแต่ ครั้น
ศาสดาล่วงได้ ๒,๐๐๐ พระพรรษา ก็จะไม่มีการปราชญ์
เรียนรู้พระไตรปิฎกจนครบทั้ง ๓ ได้แต่ ครั้นล่วง
ไปได้ ๓,๐๐๐ พระพรรษา ก็จะไม่มีการสงฆ์เป็นคณะใหญ่
มาประชุมประชุมในอุโบสถแต่ ครั้นล่วงได้ ๔,๐๐๐ พระพรรษา
ก็จะหาพระสงฆ์ทรงไตรปิฎกจนครบทั้ง ๓ ได้แต่ เมื่อล่วง
ไปถึง ๕,๐๐๐ พระพรรษา ก็จะมีผ้าเหลืองน้อย ๆ ห้อยหู
และผูกพันคออีกเรียกว่าสังฆี แต่ อันว่าพระศาสดาที่จะ
อนตรธานสิ้นเพียงนี้ อนึ่งเมื่อจะนับพระศาสดานานเป็นเดือน
ก็ได้ ๖ หมื่นเดือน ถ้าจะพรรณาเป็นวันก็นับได้ ๓ ล้าน
๘ แสนวันเป็นกำหนด ถ้าจะพรรณาเป็นอุโบสถ ก็ได้ ๑
แสน ๒ หมื่นอุโบสถ ถ้าจะนับเป็นฤตภาค ก็ได้ ๑ หมื่น
๕ พันฤตภาค ศาสดาขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ได้เกิดอนาคตกาล

พระศักราชคำสอนา แค้นนฝ่ายพระธำมรงค์ชาติที่เรียราย
 อยู่ทอทองจักรวาล ก็จะเสด็จมามัดสมประสมกันเป็นองค์
 สัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ สถานที่มหาโพธิบัล-
 ลังกณดลเสด็จเทศนาธรรมโปรดสัตว์อยู่ครบถ้วน ๗ วัน
 ๗ คืน แล้วก็เข้าสู่ปรีณิพพาน พระศาสดาก่อนจะตรัสกับ
 สุนัขไป โดยจะวางแปลามัดมรณหรือพักการอยู่นานจนกว่า
 มหาปฐพีพุ่งขึ้นมาได้หนึ่งโยชน์ ก็จะมพระพุทธรูปองค์
 หนึ่งมาตรัสธรรมแด่ ฯ

พระพุทธรูปเจ้าองค์ที่ ๕

ถ้าตบนั้น ก็จะมีเทพบุตรองค์หนึ่งลงมาตรัส
 ธรรมทรงพระนามว่า “พระศรีอริยเมตไตรย์” จะเสด็จ
 ลงมาจากสวรรค์ชั้นดุสิตพิภพ มาอุบัติในเมืองเกตุมถ
 มหานคร แห่งตระกูลพรหมณ บิดาทรงนามว่า
 “สุพรหมพรหมณ” มารดาทรงนามว่า “พรหมดี
 พรหมณ” ด้วยพระบรมบารมีของพระโพธิสัตว์เมื่อยัง
 มิได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้า ณ พระองค์เสวยภิรมย์สม
 สัมปattiอยู่ในคฤหสถานเพศนาคได้ ๔ หมื่นปี นมเษยชื่อว่า
 “นางจันทมาลี” เป็นประธานแก่นางสาวสนมทั้งหลาย

๗ แฉฉนางเป็นบริวาร รูปโฉมนางจันทมุขนั้นเด่น
เด่นห้า ห้างโพธิ์ดัดเป็นท่อดุกรมยชมชื่น จึงมบุตร
องค์หนึ่ง ทรงนามว่า “พราหมณ์ฉณกumar” แต่
นั้นพระองค์ทรงได้พิจารณาเห็นด้วย ใคร ถักษณ ญาณ
จึงคิดเวทนาในสังสาร พระองค์ทรงดละเดี่ยวในเที่ยงคืน
เวดาสังคิ ครัดเรียกให้ลูกมาแก้ทรงเอ็ดจัน ดละคืน
เดี่ยวซึ่งพระนคร ไปยังแม่น้ำอโนดาคนหานที บำเพ็ญ
ทกกรกิริยา ทรงได้ต้นไม้กาละทิง (ไม้नावकाप) เป็น
ทบาเพ็ญทกกรกิริยา

อันว่าไม้กาละทิงนั้น มีต้นสูงขึ้นไปถึงยอดได้
๑๒๘ คอก มีกก้านแบ่งมันออกเป็นปัญจสาขา ๕ กิ่งๆ
หนึ่งยาวได้ ๑๒๘ มีใบดะคุมแะดอกเท่ากงจักร เกษร
หล่นเดี่ยวรดาษวันละ ๕ ทะนานทอง มีกลิ่นร็ดหอมยิ่งเด็ก
กว่าพฤกษาชาติทั้งปวง พระองค์ทรงบำเพ็ญอยู่ได้ร่ม
เงาทกวันคืนด้วยความเพียร

เมื่อพระองค์ทรงไถ่จระตริดวัชรรม ฝ่ายนาง
จันทมุขเทวจึงบังเกิดมีศรัทธา ได้ข่าวมรปายาได้ถาด
ทองคำยกออกไปถวายแก่พระองค์ให้ทรงฉน แล้วจึงฉน
เห็นอรตนมัตถังกอฉน พระองค์ทรงอธิษฐานสู่สุวรรณ

พญานาคราชท้าวเธอจึงตนชนจากหลัง ได้ยินเสียง
 ถาคนกระทบกัน จึงเปล่งอุทานออกมาว่า “โอ! เมื่อ
 มาณวกโคตรสัตว์ของคณิงแล้ว มมาณวกโคตรสัตว์ของค
 หนึ่งแล้ว โอโธเกนโต พญานาคราชก็เห็นถาดทั้งด้
 ช้อนกันอยู่เหนือถาดของพระศรีอริยเมตไตรย์ พระพุท
 เจ้าศรีอริยเมตไตรย์ มีพระวรกายสูงได้ ๘ ศอก พระ
 ธนมายขององค์สมเด็จพระพุทธรุเจ้ายืนนานถึง ๘ ห่มนป
 จึงได้จกคชนเขาสุปรีพพาน

พระศรีอริยเมตไตรย์เมื่อได้มาคร่ำครวญมมหา
 ยศอันยิ่งใหญ่แก่เวณียชนทั้งหลายอันได้บังเกิดมาในคำส
 นาของพระพุทธองค์ ได้เข้าถึงมรรคผลนิพพานมากมาย
 หดایتพรณา ถ้วนที่เหล่อยุณน เมื่อจกจากมนุษย์
 โลกแล้ว ก็ได้ไปบังเกิดในเทวโลกสวรรค์คตทั้งหมดสิ้น
 เพราะเหตุว่าดีดถงหดายเหล่านัน ได้พากันร่วร่งกระ
 ทำบุญบรจาคทาน ได้รักษาคัด & คัด ๘ พังพระธรรม
 เทศนา ถ้วนคณคภาวณานิรันดร ให้รุ่งเรืองตุดุไถใน
 คำสณารของพระองค์

ถัดวมนุษย์เรวทอนทงหดายผู้ใด หากได้ศุคร
 เรียนเขียนอ่านในพระพุทธคำสณารของพระพุทธเจ้า & พระ

องค์ องค์ใดองค์หนึ่งก็ตามไม่ให้เสียประโยชน์อันเปล่า
 ที่เกิดมาพบพระพุทธศาสดาของพระองค์ คนก็จะได้หลุด
 พันจากกองทุกข์อยู่ในปัจจุบันและอนาคตแต่ ตั้งหน้าทำ
 พุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่ได้มาร่วมกันในศาสนา ของ พระ
 พุทธเจ้าโคตมนี้ พึงพากันรับแรงชวนชวยทำบุญบริจาค
 ทาน รักษาศีล ถวสมณต์ภิกขา เจริญวิปัสสนากรรมฐาน
 ก็จะได้พาตนให้พ้นทุกข์ ในปัจจุบันชาติ^๕ตามวาสนา บารมี
 ของคนๆ เรื่องความสำคัญ^๕ของพระพุทธเจ้า & พระองค์
 ว่าโดยย่ออีกข้อด้านลงเพียงเท่านั้น Δ

ขอถามสักหน่อยเถอะ !

★ เหตุใด จึงไม่สนใจ วิถีศาสนาคืออะไร ?

★ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ทำอะไร ? เพื่อให้พ้นไปจากทุกข์ โดยชอบ

★ เหตุใด จึงพากันผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่รีบเร่งเข้าศึกษาปฏิบัติพิสูจน์ด้วยตัวเอง

.....จะบอกให้

การปฏิบัติวิถีศาสนากรมฐาน เป็นเรื่องสงบ เป็นใจตลอดเวลา

การปฏิบัติวิถีศาสนากรมฐาน เป็นธรรมชั้นสูงสุดของพุทธศาสนาเพื่อพ้นไปจากทุกข์ เพื่อถึงสันติสุขอย่างแท้จริง

ถ้าไม่รู้ว่ สำนักวิถีศาสนากรมฐานอยู่ที่ไหน

เชิญไปสอบถาม “พระบุญเลิศ อุตฺตรมโม”
ที่สำนักวิถีศาสนากรมฐานพระธาตุข่อยแอ ตำบลบ้านแดง
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ▲

พิมพ์บุญขงคการพิมพ์ ถนนเจริญเมือง แพร่

นายบุญยงค์ วิมานรัตน์ ผู้พิมพ์โฆษณา 2504